

ЗАКОН ЗА МАЛОЛЕТНИЧКА ПРАВДА¹

(Пречистен текст)

Прв дел

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Глава прва

Содржина, цели и основни начела

1. Содржина на Законот

Член 1

Со овој закон се уредуваат постапувањето со деца во ризик и малолетни сторители на дејствија што со закон се определени како кривични дела и прекршоци, се определуваат условите за примена на мерки на помош, грижа и заштита, воспитни и алтернативни мерки и за казнување на малолетниците, положбата, улогата и надлежноста на органите што учествуваат во постапувањето со деца во ризик и малолетни сторители на дејствија што со закон се определени како кривични дела и прекршоци и извршувањето на воспитните и алтернативните мерки и казни.

Со овој закон се уредуваат мерки за заштита на малолетникот жртва на кривични дела и мерки за превенција на малолетничкото престапништво.

2. Цели на Законот

Член 2

Цели на законот и на неговата примена се остварување на приоритетен интерес и заштита на малолетниците од криминал, насилство и на кој било облик на загрозување на нивните слободи и права и нивниот правилен развој, заштита на малолетните сторители на дејствија што со закон се определени како кривични дела и прекршоци од поврат, нивна социјализација, воспитување и превоспитување, помош и грижа за малолетниците и заштита во постапката пред судот и другите органи на нивните слободи и права загарангирани со Уставот на Република Македонија, Конвенцијата за правата на детето и другите меѓународни договори за положбата на малолетниците во системот на правда, ратификувани согласно со Уставот на Република Македонија.

¹ Овој закон е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 87 од 12 јули 2007 година.

Измени и дополнувања на законот се објавени во „Службен весник на Република Македонија“ број 103 од 19 август 2008 година, број 160 од 24 декември 2008 година и број 145 од 05.11.2010 година.

Измените се составен дел од овој пречистен текст.

3. Основни начела

Член 3

На малолетник не може да му биде изречена санкција предвидена со овој закон за дејствие кое пред да е сторено не било со закон определено како кривично дело или прекршок и за кое не била пропишана санкција со закон.

Член 4

На малолетникот во неформалното постапување на надлежните органи и служби, како и во судската постапка, му се гарантираат сите права што ги имаат полнолетните лица обвинети во кривичната, односно прекршочната постапка, како и посебните права признати со Конвенцијата за правата на детето и другите ратификувани меѓународни договори, во сите фази на постапката и во изрекувањето и извршувањето на која било санкција или мерка определена со овој закон.

Член 5

Примената на мерките и санкциите определени со овој закон и постапувањето со малолетникот се подредени во негов интерес за заштита, воспитување, превоспитување и правилен развој.

Член 6

При примената на мерките и санкциите и во постапките определени со овој закон на малолетникот можат да му бидат одземени или ограничени определени права само во мера што одговара на достигнатиот степен на развој, на неговата личност и на неговата потреба за отстранување на состојбите што влијаат тој да врши кривични дела или прекршоци.

Член 7

Од мерките и санкциите предвидени со овој закон секогаш им се дава предност на превентивните, заштитните и воспитните мерки.

Санкциите што се состојат во пишување од слобода на малолетникот ќе се применуваат во исклучителни случаи, како последно средство, ако поинаку не може да се оствари целта на примената на мерките и санкциите за стореното кривично дело.

Член 8

Мерката или санкцијата што му се изрекува на малолетникот треба да одговара на неговата личност, тежината на дејствието што со закон е определено како кривично дело или прекршок и неговите последици, потребата од негово воспитување, превоспитување, образование и развој, заради обезбедување и заштита на најдобриот интерес за малолетникот.

Член 9

За дејствие на малолетникот што со закон е определено како кривично дело или прекршок, надлежните органи и служби по правило не поведуваат судска постапка, за да се избегне штетното влијание врз малолетникот, освен ако личните својства на малолетникот и околностите под кои е сторено дејствието не укажуваат на потребата од водење на судска постапка.

Судска постапка по правило се спроведува само во случаите предвидени со овој закон, ако малолетникот сторил дејствие што со законот е определено како кривично дело за кое е предвидена казна затвор од три години или потешка казна или во случај кога целта на мерките или санкциите предвидени со овој закон не може да се постигне без таква постапка.

Член 10

Малолетникот има право на заштита пред надлежен суд против одлуки донесени во управна постапка.

Член 11

Основно право на малолетникот е постапката спрема него да ја води и санкциите определени со овој закон да ги изрекува само суд надлежен за малолетнички криминалитет.

Други мерки предвидени со овој закон можат да изрекуваат и други специјализирани органи.

4. Значење на поимите и изразите

Член 12

Одделни поими и изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

- "**малолетник**" е секое лице на возраст до 18 години кое според Конвенцијата за правата на детето се смета за дете;

- "**дете во ризик**" е малолетник кој во времето на извршувањето на дејствието што со закон е определено како кривично дело или прекршок, наполнил седум, а не наполнил четиринаесет години, дете во ризик се смета и малолетник до 14 годишна возраст - зависник од употреба на дроги, психотропни супстанции или алкохол, дете со пречки во развојот, дете - жртва на насилство и воспитно и социјално запуштено дете кое се наоѓа во таква ситуација во која е отежнато или оневозможено остварувањето на воспитната функција на семејството или детето не е вклучено во системот на образование и воспитување или се оддало на питање, скитање или проституција, кое поради ваквите состојби е или може да дојде во судир со законот;

- "**помлад малолетник**" е малолетник кој во времето на извршувањето на дејствието што со закон е определено како кривично дело или прекршок, имал наполнето 14 години, а немал наполнето 16 години;

- "**помлад малолетник во ризик**" е лице кое во времето на извршувањето на дејствието што со закон е определено како кривично дело за кое е предвидена парична казна или затвор до три години или прекршок, има наполнето 14, а нема наполнето 16 години или кое е зависник од употреба на дроги, психотропни супстанции или алкохол, дете со пречки во развојот жртва на насилство и воспитно и социјално запуштено дете кое се наоѓа во таква состојба во која е отежнато или оневозможено остварувањето на воспитната функција на семејството, кое поради ваквите состојби е или може да дојде во судир со законот;

- "**постар малолетник**" е малолетник кој во времето на извршувањето на дејствието што со закон е определено како кривично дело или прекршок, наполнил 16 години, а не наполнил 18 години;

- "**постар малолетник во ризик**" е малолетник кој во времето на извршувањето на дејствието што со закон е определено како кривично дело, за кое е предвидена парична казна или затвор до три години или прекршок, има наполнето 16 години, а не наполнил 18 години или кое е зависник од употреба на дроги, психотропни супстанции или алкохол, дете со пречки во развојот жртва на насилство и воспитно и социјално запуштено дете кое се наоѓа во таква состојба во која е отежнато или оневозможено остварувањето на воспитната функција на семејството, кое поради ваквите состојби е или може да дојде во судир со законот;

- "**помладо полнолетно лице**" е лице кое во времето на пресудувањето за кривично дело наполнило 18, а не наполнило 21 година;

- "**мерки се мерки на помош и заштита**" определени со закон, што не се

состојат во одземање и ограничување на слободите и правата на малолетникот поради сторено кривично дело или прекршок, што суд и други органи определени со овој закон можат да ги применат спрема малолетникот, неговото семејството и старателот;

- "**санкција**" е правна последица на кривичното дело и прекршокот што се состои во одземање или ограничување на определени слободи и права на малолетникот поради стореното кривично дело или прекршокот што ја изрекува суд во постапка определена со овој закон;

- "**надлежен суд**" се судија за малолетници и совет за малолетници;

- "**други специјализирани органи**" се центрите за социјална работа, Јавното обвинителство, Министерството за внатрешни работи и установите за извршување на санкции за малолетници и

- "**семејство**" се родителите, односно старателот на малолетникот, полнолетните роднини по крв во права линија, брат или сестра, брачниот другар, како и други полнолетни лица со кои малолетникот живее во заедничко домаќинство.

Втор дел

ПОСТАПУВАЊЕ СО МАЛОЛЕТНИЦИ

Глава втора

Мерки на помош и заштита

1. Исклучување на санкциите предвидени со овој закон

Член 13

Спрема малолетник кој во време на извршувањето на дејствието што со закон е определено како кривично дело или прекршок, не наполнил 14 години - дете во ризик не може да се примени санкција предвидена со овој закон.

Член 14

Спрема дете во ризик се применуваат мерки на помош и заштита.

Член 15

Спрема дете во ризик се применуваат мерки на помош и заштита само кога центарот за социјална работа ќе оцени дека состојбата на ризик се одразува врз развојот на личноста на детето и неговото правилно воспитување и може да влијае тоа во иднина да врши кривични дела или прекршоци.

Мерките од ставот 1 на овој член може да се применуваат и спрема членовите на семејството доколку го занемариле или злоупотребиле вршењето на своите права или должности во поглед на заштитата на личноста, правата и интересите на детето.

Член 16

Мерките на помош и заштита се мерки определени со закон во областа на образованието, здравствената, социјалната, семејната и други облици на заштита.

Член 17

Мерките на помош и заштита определени во членот 16 од овој закон можат да се применат и на помлад и постар малолетник во ризик.

2. Постапување со дете и малолетник во ризик

Член 18

За дејствие на дете во ризик што со закон е определено како кривично дело, како и кога во извршувањето на делото учествувале и други лица за кои може да се води постапка пред суд и за дејствие на помлад или постар малолетник во ризик што со

закон е определено како кривично дело за кое е пропишана казна затвор до три години, Министерството за внатрешни работи преку јавниот обвинител го доставува известувањето до центарот за социјални работи (во натамошниот текст: центарот). За дејствие што со закон е определено како прекршок, како и за други состојби на ризик, Министерството за внатрешни работи, училиштето или друга институција во која малолетникот е згрижен, како и семејството на малолетникот го известуваат директно центарот.

Министерството за внатрешни работи го известува центарот, преку јавниот обвинител или директно во случаите од ставот 1 на овој член, со писмено известување кое содржи лични податоци за малолетникот и неговите родители, односно старателот, стореното дејствие и околностите под кои е извршено истото. Во итни случаи, известувањето може да биде и телефонско.

Центарот постапува по известувања од Министерството за внатрешни работи, јавното обвинителство, училиштето или од друга институција во која малолетникот е згрижен и се воспитува, како и од семејството, малолетникот, оштетениот и од друго лице.

Центарот, Министерството за внатрешни работи и училиштето или друга институција во која што е згрижен малолетникот, се должни заемно да се известуваат за однесувањето на малолетникот, како и за сите други околности што според законот се сметаат за состојба во ризик.

Центарот може да го констатира извршувањето на таквото дејствие или околностите на состојба во ризик и врз основа на сопствени сознанија.

Примените известувања од став 2 на овој член се регистрираат во посебен регистар што се води во центарот. Податоците содржани во регистарот за примените известувања од Министерството за внатрешни работи, јавното обвинителство, училиштето или од друга институција во која малолетникот е згрижен и се воспитува, како и од семејството, малолетникот, оштетениот и од друго лице се чуваат како тајна согласно со прописите за заштита на личните податоци.

Министерот за труд и социјална политика донесува подзаконски акт за формата и содржината на регистарот, како и начинот за негово водење.

Член 19

Во рок не подолг од 15 дена од приемот на известувањето или друго сознание, а во итни случаи не подоцна од 36 часа, центарот на разговор го повикува детето, односно помладиот или постариот малолетник во ризик и неговото семејство и покренува постапка од доверлив карактер заради утврдување на фактичките околности на конкретниот настан или состојбата на ризик.

Разговорот го води претставник од стручен тим или стручен тим составен од педагог, социјален работник, психолог и дипломиран правник во посебни простории. Стандардите за изгледот на посебните простории ги пропишува министерот за труд и социјална политика“.

Во случаите кога дејствието на дете во ризик со закон е определено како кривично дело за кое е пропишана казна затвор од најмалку пет години и кога постои висок степен на ризик по оценка на центарот, на разговорот задолжително присуствува адвокат кој ги заштитува правата и интересите на детето.

Одредбата од ставот 3 на овој член се применува и во случаите за дејствие извршено од помлад или постар малолетник во ризик и кога постои висок степен на ризик по оценка на центарот.

Состојбата на висок степен на ризик ја пропишува министерот за труд и социјална политика.

Во случаите од ставовите 3 и 4 на овој член, семејството го избира адвокатот, а доколку не избере адвокат, него го определува центарот по службена должност од

листата составена од Адвокатската комора.

Сите учесници во постапувањето со дете, односно помладиот или постариот малолетник во ризик се должни податоците до кои дошле да ги чуваат согласно прописите за класифицирани информации, односно прописите за заштита на личните податоци.

Доколку семејството не е во состојба да ги плати трошоците за адвокатот, согласно со Законот за социјалната заштита, правната помош за детето, односно помладиот или постариот малолетник во ризик е бесплатна.

Трошоците во случаите од ставот 8 на овој член паѓаат на товар на средствата од буџетот на Министерството за труд и социјална политика и ќе се пресметуваат согласно со износите утврдени со адвокатската тарифа намалени за 30 проценти.

Адвокатот трошковникот го поднесува на пропишан образец.

Со решение Министерството за труд и социјална политика нема да му исплати надоместок за конкретниот случај на адвокатот ако при вршење на редовен надзор утврди несовесно, нестручно и непрофесионално вршење на доверената работа.

Против решението од ставот 9 на овој член адвокатот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

Содржината и формата на образецот од ставот 10 на овој член ја пропишува министерот за труд и социјална политика.

Член 20

Адвокатот е должен да даде правно мислење за случајот во писмена форма во рок од седум дена од разговорот со стручниот тим.

Правното мислење од ставот 1 на овој член особено треба да содржи опис на дејствието, фактички и правни елементи, предлог за натамошно постапување и мислење за потребата од примена на мерки на помош и заштита.

Ако стручниот тим не го прифати мислењето на адвокатот или адвокатот не го даде мислењето во предвидениот рок од ставот 1 на овој член, центарот е должен во рок од седум дена од неговото доставување да побара од надлежниот судија за малолетници да донесе одлука во рок од седум дена за натамошно постапување на центарот.

Во случај адвокатот да не го даде мислењето во предвидениот рок од ставот 1 на овој член, судот за тоа ќе ја извести Адвокатската комора.

Одлуката на судијата за малолетници дека нема место за натамошно постапување на центарот не е пречка, при утврдување на нови околности во врска со друго дејствие што со закон е определено како кривично дело или прекршок или на состојба во ризик, тој да продолжи со примена на мерки на помош и заштита на малолетникот во согласност со одредбите од членот 16 на овој закон.

Член 21

Врз основа на прибраните известувања и други податоци со кои располага центарот, како и спроведениот разговор со семејството и детето, односно помладиот или постариот малолетник во ризик, стручниот тим од членот 19 став 2 на овој закон, во рок од 30 дена изготвува програма за мерки и активности (во натамошниот текст: програмата) и ја спроведува. Во изготвувањето и спроведувањето на програмата учествуваат и други специјализирани органи или лица.

Во случај на итност, центарот може да одреди мерки на помош и заштита согласно со Законот за социјалната заштита и пред изготвувањето на Програмата од ставот 1 на овој член.

Член 22

Најдолго во рок од десет дена по донесувањето на програмата, стручниот тим

од членот 19 став 2 на овој закон разговара по вторпат со семејството во кое живее детето, односно помладиот или постариот малолетник во ризик со цел за непосредно да се увери дали родителите, односно старателот можат да водат грижа за него и дали можат да бидат отстранети причините за неговото однесување и состојбата на ризик.

Стручниот тим ги запознава родителите, односно старателот со програмата, заради нивно активно учество во спроведувањето на мерките на помош и заштита и истовремено ги предупредува за натамошните последици од несоработувањето со центарот. Стручниот тим се состанува со родителите, односно старателот најмалку еднаш месечно.

Измени на програмата се вршат во согласност со успехот на преземените мерки или новите околности. Мерките на помош и заштита можат да траат до исполнувањето на 18 години на малолетникот.

Надзор над спроведувањето на програмата врши Заводот за социјални дејности.

Член 23

Ако семејството или старателот не ја спроведува програмата на центарот, во рок од седум дена од утврдувањето на таквата околност, центарот го известува надлежниот судија за малолетници кој во рок од три дена донесува одлука за примена на мерките содржани во програмата, давајќи му определени упатства на центарот.

Одлука од ставот 1 на овој член судијата за малолетници може да донесе и по предлог на адвокатот на детето, односно помладиот или постариот малолетник во ризик или на неговото семејство или старателот.

Ако семејството не постапи според одлуката на судот ќе се применат мерки определени со закон.

Во случај на неспроведување на мерките содржани во програмата на центарот, судијата за малолетници ќе го опомене родителот, односно старателот, а ако утврди дека истиот ја избегнува примената на мерките, ќе го казни со парична казна во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност.

Казната од ставот 4 на овој член се изрекува со решение. Против решението родителот, односно старателот имаат право на жалба до кривичниот совет за малолетници во рок од осум дена.

Ако родителот, односно старателот продолжи со неисполнување на своите обврски за примена на мерките содржани во програмата на центарот, центарот може да поднесе кривична пријава за занемарување на грижата на малолетникот.

Ако не е можна примена на мерките содржани во програмата на центарот поради недостапност на малолетникот и неговите родители, односно старателот, центарот ја прекинува постапката со заклучок и за тоа го известува јавниот обвинител и Министерството за внатрешни работи.

Постапката ќе продолжи кога ќе престанат околностите од ставот 7 на овој член.

Член 24

Ако со дејствие што со закон е определено како кривично дело или прекршок детето, односно помладиот или постариот малолетник во ризик прибавил имотна корист или предизвикал штета на друг, центарот посредува меѓу, помладиот или постариот малолетник во ризик и неговото семејство, односно старателот и оштетениот заради враќање на имотната корист или надоместување на штетата.

Постапката на посредување може да трае најдолго 30 дена по донесување на одлуката за поведување на постапка за посредување. За согласноста се составува спогодба што има значење на вонсудско порамнување.

Ако посредувањето остане без успех, оштетениот може во рок од 30 дена откако е констатиран неуспех на посредувањето, да поднесе предлог до судијата за

малолетници за конфискување на имотот и имотната корист од лицето врз кое е пренесен имотот или имотната корист или имотно-правното барање за надоместување на штетата. За предлогот и барањето судијата за малолетници одлучува со примена на соодветните одредби од Законот за кривичната постапка.

Член 25

За примената на мерки на помош и заштита од страна на центарот или судијата за малолетници интерна евиденција води центарот, а податоците од сите центри се доставуваат до Регистарот за примена на мерките на помош и заштита што го води Министерството за труд и социјална политика.

Министерот за труд и социјална политика донесува подзаконски акт за формата и содржината на Регистарот за примена на мерките на помош и заштита, како и за начинот на неговото водење.

По наполнувањето на осумнаесетгодишна возраст на малолетникот податоците од регистарот на центрите и на Министерството за труд и социјална политика се уништуваат.

Степенот на класификација на податоците за примена на мерките на помош и заштита се определува во согласност со прописите за класифицирани информации.

Член 26

Заради примена на мерките спрема дете, односно помлад или постар малолетник во ризик и вршењето на другите надлежности определени со овој закон, во центрите за социјални работи се формираат специјализирани одделенија или стручни тимови за малолетници.

Членовите на специјализираните одделенија или стручните тимови за малолетници од ставот 1 на овој член, следат специјализирана обука за малолетничко престапништво од најмалку пет дена во текот на годината во земјата или во странство.

Трет дел

САНКЦИИ ЗА КРИВИЧНИ ДЕЛА И ПРЕКРШОЦИ

Глава трета

Општи правила за санкциите што им се изрекуваат на малолетниците

1. Важење на одредбите за кривичните дела и прекршоците

Член 27

За дејствие што со закон е определено како кривично дело или прекршок сторени од малолетници, сообразно се применуваат одредбите од Кривичниот законик, како и одредбите од Законот за прекршоците и други закони во кои се пропишани прекршоци.

Посебните одредби што важат за малолетните сторители на кривични дела се применуваат под условите предвидени во одредбите од оваа глава и врз полнолетни лица кога им се суди за кривични дела што ги сториле како малолетници, а по исклучок и врз лица што сториле кривично дело како помлади полнолетници.

2. Санкции спрема малолетници и нивните цели

Член 28

На помлад малолетник за дејствие што со закон е определено како кривично дело можат да му се изречат само воспитни мерки.

На постар малолетник за дејствие што со закон е определено како кривично дело можат да му се изречат воспитни мерки, а по исклучок може да му се изрече казна или алтернативна мерка.

Постар малолетник може да биде ослободен од казна под општите услови определени со Кривичниот законик.

На малолетник за дејствие што со закон е определено како прекршок може да му се изречат прекршочни санкции определени со овој закон.

На малолетник му се изрекуваат мерки на безбедност под условите определени со Кривичниот законик и со овој закон.

Конфискацијата на имот и имотна корист и предмети прибавени со кривични дела и прекршоци на малолетници се врши согласно со општите услови определени со Кривичниот законик.

Член 29

Целта на воспитните мерки, на казната, на алтернативните мерки и на прекршочните санкции се состои во обезбедување на заштита и помош на малолетниците, за да се обезбеди нивно воспитување и превоспитување.

Целта на изречените воспитни мерки, на казните, на алтернативните мерки и на прекршочните санкции е преку давање заштита и помош на малолетниците, со вршење надзор над нив, со нивно стручно оспособување и со развивање на нивната лична одговорност, да се обезбеди нивно воспитување, превоспитување и правилен развој.

Член 30

Санкцијата што му се изрекува на малолетникот треба да одговара на неговата личност, тежината на дејствието што со закон е определено како кривично дело или прекршок и неговите последици, потребата од неговото воспитување, превоспитување, образование и развој, заради обезбедување и заштита на најдобриот интерес на малолетникот.

Кога се исполнети законските услови надлежниот суд изрекува казна само ако не е оправдано изрекување на воспитна или алтернативна мерка.

Казна што се состои во лишување од слобода, надлежниот суд може да изрече само кога целта на воспитните мерки, казнувањето или алтернативните мерки не може да се постигне со мерки на помош и заштита.

Доколку е изречена потешка санкција или санкција што се состои во лишување од слобода, надлежниот суд посебно ги образложува причините за нејзиното изрекување.

Глава четврта Воспитни мерки

1. Видови воспитни мерки

Член 31

На малолетен сторител на кривично дело може да му се изречат следниве воспитни мерки:

- дисциплински мерки укор или упатување во центар за малолетници,
- мерки на засилен надзор од страна на родителите, односно старателот, згрижувачко семејство или од страна на центарот и
- заводски мерки упатување во воспитна установа или во воспитно - поправен дом.

Дисциплински мерки се изрекуваат спрема малолетник кога не постои потреба од потрајни мерки на воспитување, а особено ако сторил кривично дело од непромисленост или лекоумност.

Мерки на засилен надзор се изрекуваат спрема малолетник кога постои потреба од потрајни мерки на воспитување, превоспитување или лекување со соодветен надзор, а не е потребно негово целосно одвојување од дотогашната средина.

Заводски мерки се изрекуваат спрема малолетник кога постои потреба од потрајни мерки на воспитување, превоспитување или лекување и негово целосно одвојување од дотогашната средина. Траењето на овие мерки не може да биде подолго од пет години, но најмногу до наполнети 23 години.

Член 32

При изборот на воспитната мерка судот ќе ја земе предвид возраста на малолетникот, степенот на неговата душевна развиеност, неговите психички својства, наклонетостите, побудите од кои го сторил делото, досегашното воспитување, средината и приликите во кои живеел, тежината на делото, дали спрема него порано била изречена воспитна мерка или казна малолетнички затвор и сите други околности што влијаат врз одредувањето на видот на мерката заради постигнување на нејзината цел определена со закон.

1.1. Дисциплински мерки Укор

Член 33

Укор се изрекува ако е доволно и само прекорување на малолетникот за стореното кривично дело.

При изрекувањето на укорот на малолетникот ќе му се укаже на штетноста од неговата постапка и ќе се предупреди дека во случај на повторно извршување кривично дело спрема него може да биде изречена друга кривична санкција.

Упатување во центар за малолетници

Член 34

Судот ќе ја изрече мерката упатување во центар за малолетници кога е потребно со соодветни краткотрајни мерки да се изврши влијание врз личноста и поведението на малолетникот.

Малолетникот на кого му е изречена оваа мерка судот може да го упати во центар за малолетници:

- на определен број часови во текот на денот во празнични денови и тоа најмногу во четири празнични денови еднопосредно;
- на определен број часови во текот на денот, но најмногу еден месец или
- на непрекинат престој на определен број денови, но не повеќе од 20 дена.

При изрекувањето на оваа мерка судот ќе води сметка за тоа со нејзиното извршување малолетникот да не изостане од редовната настава или од работата.

Во центар за малолетници малолетникот ќе врши работи што одговараат на неговата психофизичка состојба.

Кога ќе изрече упатување во центар, судот може да определи за време и по извршувањето на оваа мерка малолетникот да се стави под засилен надзор на центарот за малолетници за период не подолг од шест месеца.

1.2. Мерки на засилен надзор

Засилен надзор од страна на родителите, односно старателот

Член 35

Судот ќе изрече мерка на засилен надзор од страна на родителите, односно старателот ако родителите или старателот пропуштиле, а се во можност да вршат надзор над малолетникот.

Кога судот ќе ја изрече оваа мерка ќе им наложи на родителите, односно на старателот одредени должности во поглед на мерките што треба да се преземат за воспитување на малолетникот, за негово лекување и за отстранување на штетните влијанија врз него, а може да им даде и потребни упатства.

При изрекувањето на оваа мерка судот може да определи центарот да го провери нејзиното извршување и да му укажува помош на родителот или старателот. Судот дополнително ќе одлучи за престанок на ова проверување со тоа што тоа не може да трае помалку од една година ниту подолго од три години.

Засилен надзор од страна на згрижувачко семејство

Член 36

Ако родителите или старателот на малолетникот не се во можност да вршат надзор над него или ако тоа основано не може да се очекува од нив малолетникот ќе му се предаде на згрижувачко семејство кое сака да го прими и кое има можност да врши засилен надзор над него.

Извршувањето на оваа мерка ќе се запре кога родителите или старателот на малолетникот ќе се здобијат со можност да вршат засилен надзор над него или кога според резултатите на воспитувањето и превоспитувањето ќе престане потребата од засилен надзор.

При изрекувањето на оваа мерка судот ќе определи центар за да го проверува времетраењето на нејзиното извршување и да му укажува потребна помош на семејството на кое што му е предаден малолетникот.

Засилен надзор од страна на центарот

Член 37

Ако родителите, односно старателот не се во можност да вршат засилен надзор над малолетникот, а не постојат услови за предавање на малолетникот на згрижувачко семејство заради вршење ваков надзор, малолетникот ќе се стави под надзор на центарот.

Судот дополнително ќе одлучи мерката да престане, со тоа што нејзиното траење не може да биде пократко од една ни подолго од три години. За времетраењето на мерката малолетникот и натаму останува да живее кај своите родители или други лица кои го издржуваат, а засилениот надзор врз него го врши центарот.

Ако малолетникот не може да остане во семејството во кое живеел, центарот ќе го смести во воспитна установа и ќе се грижи за неговото школување или вработување, за издвојување од средината што штетно влијае врз него, за потребното лекување и за подобрување на приликите во кои живее.

Посебни обврски кон мерката засилен надзор

Член 38

При изрекувањето на некоја од воспитните мерки на засилен надзор, судот може на малолетникот да му одреди една или повеќе посебни обврски ако тоа е потребно за поуспешно извршување на изречената мерка.

Судот може на малолетникот да му ги одреди особено овие обврски:

- да му се извини лично на оштетеното лице;
- да ја поправи или надомести штетата предизвикана со кривичното дело;
- редовно да го посетува училиштето;
- да не изостанува од работното место;
- да се оспособи за работа што одговара на неговите способности, наклонетости

и физичка сила;

- да прифати работа;
- да му забрани употреба на алкохолни пијалаци, дрога и други психотропни супстанции;
- да се упати во соодветна здравствена установа или советувашиште;
- полезно да го користи слободното време;
- да не контактира со лица кои штетно влијаат врз неговата личност;
- да се подложи, остручи и преквалификува заради задржување на работното место што го зазема или за создавање претпоставки за вработување;
- да овозможи увид и да прифати совети во врска со распоредувањето и трошењето на платата и другите приходи што ги остварува;
- да се вклучи во работа на хуманитарна организација, комунална, еколошка или невладинска организација,
- да се вклучи во одредена спортска, културно-забавна организација или здружение со обврска да ги посетува редовните проби или тренинзи и
- да се забрани движење на малолетникот без придружба на неговиот родител односно старател по 22,00 часот.

Судот може, по предлог од центарот, да ги измени или укине посебните обврски што ги одредил.

При одредувањето на обврските од ставот 2 на овој член, судот посебно ќе им укаже на малолетникот и неговите родители, посвоителот, односно старателот дека во случај малолетникот да не ги исполни обврските мерката може да биде заменета со упатување во центар за малолетници или со заводска мерка.

Центарот врши постојан надзор и му помага на малолетникот во исполнувањето на одредените обврски, соработува со родителите, односно старателот и го известува судот најмалку еднаш на шест месеца за постигнатиот успех во спроведувањето на посебните обврски.

Доколку родителот, односно старателот не соработува во исполнување на одредените обврски од ставот 2 на овој член, судијата за малолетници ќе го опомене родителот, односно старателот, а ако утврди дека истиот и понатаму не соработува ќе го казни со парична казна во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност.

Казната од ставот 5 на овој член се изрекува со решение. Против решението родителот, односно старателот имаат право на жалба до кривичниот совет за малолетници во рок од осум дена.

1.3. Заводски мерки Упатување во воспитна установа

Член 39

Судот може да го упати во воспитна установа малолетникот врз кој треба да се обезбеди постојан надзор од страна на стручни лица (со стручна и школска подготовка за воспитувачи) заради воспитување, превоспитување и правилен развој.

Во воспитната установа малолетникот останува најмалку шест месеца, а најмногу три години. При изрекувањето на оваа мерка судот не го определува нејзиното траење туку за тоа дополнително одлучува (член 41 став 2).

Упатување во воспитно-поправен дом

Член 40

Малолетникот спрема кој треба да се применат потрајни и засилени мерки за воспитување и превоспитување и негово целосно одвојување од дотогашната средина,

судот може да го упати во воспитно-поправен дом.

При одлучувањето дали ќе ја изрече оваа мерка судот посебно ќе ја земе предвид тежината и природата на стореното дело и околноста дали спрема малолетникот порано биле изрекувани воспитни мерки или казна малолетнички затвор.

Во воспитно-поправен дом малолетникот останува најмалку една година, а најмногу пет години, односно до наполнета 23 година. При изрекувањето на оваа мерка судот не го определува нејзиното траење, туку за тоа дополнително одлучува.

Судот ја преиспитува потребата од престојот во воспитно-поправниот дом секоја година.

2. Запирање од извршување, измена и повторно одлучување за воспитните мерки

Член 41

Кога по донесувањето на одлуката со која е изречена мерка на засилен надзор или заводска мерка ќе се појават околности што не постоеле во времето на донесувањето на одлуката или за нив не се знаело, а се од влијание врз донесувањето на одлуката, извршувањето на изречената мерка може да се запре или да се замени со друга мерка на засилен надзор или со заводска мерка.

По исклучок од случаите од ставот 1 на овој член, доколку за одделни мерки поинаку не е предвидено, извршувањето на мерката на засилен надзор или на заводската мерка, со оглед на постигнатиот успех во воспитувањето и превоспитувањето, може да се запре, а може да се замени и со друга таква мерка, со следниве ограничувања:

-мерката упатување во воспитна установа не може да се запре од извршување пред истекот на рокот од шест месеца, а до истекот на овој рок може да се замени само со упатување на малолетникот во воспитно-поправен дом и

-мерката упатување во воспитно-поправен дом не може да се запре од извршување пред истекот на рокот од една година.

Повторно одлучување за воспитните мерки

Член 42

Ако од правосилноста на одлуката со која е изречена мерка на засилен надзор или заводска мерка поминале три месеци, а извршувањето не започнало, судот повторно ќе одлучи за потребата од нејзиното извршување. Притоа, судот може да одлучи порано изречената мерка да се изврши, да не се изврши или да се замени со некоја друга мерка.

Мерката упатување во центар за малолетници нема да се изврши доколку од правосилноста на одлуката со која е изречена оваа мерка изминале шест месеца, а нејзиното извршување не започнало.

Глава петта

Казнување на малолетници

1. Видови казни за постари малолетници

Член 43

Може да се казни само кривично одговорен постар малолетник, ако поради тешките последици од кривичното дело и високиот степен на кривичната одговорност не би било оправдано да се изрече воспитна мерка.

Под условите определени со овој закон, на постар малолетник можат да му се изречат следниве казни:

- малолетнички затвор;
- парична казна;
- забрана на управување со моторно возило од определен вид или категорија и
- протерување на странец од земјата.

1.1. Малолетнички затвор

Член 44

Малолетничкиот затвор може да се изрече само како главна казна.

Малолетнички затвор може да се изрече на кривично одговорен постар малолетник кој сторил кривично дело за кое е пропишана казна затвор од пет години или потешка казна, ако делото е сторено под особено отежнувачки околности и при висок степен на кривична одговорност на сторителот и притоа не би било оправдано да се изрече воспитна мерка.

Малолетничкиот затвор не може да биде пократок од една ниту подолг од десет години, а се изрекува на полни години или на половина година.

При одмерувањето на казната на постар малолетник за определено кривично дело, судот не може да изрече малолетнички затвор во траење подолго од пропишаната казна затвор за тоа дело, но судот не е врзан за најмалата пропишана мера на таа казна.

Одмерување на казната малолетнички затвор

Член 45

При одмерувањето на казната малолетнички затвор, судот ќе ги земе предвид сите околности што влијаат казната да биде поголема или помала, определени во Кривичниот законик, посебно водејќи сметка за степенот на душевната развиеност на малолетникот и за времето потребно за неговото воспитување, превоспитување и стручно оспособување.

Член 46

Малолетникот кој е на издржување на казната малолетнички затвор може да се пушти на условен отпуст ако издржал најмалку една третина, но не пред да издржи шест месеца од изречената казна доколку превоспитувањето е успешно.

За време на условниот отпуст судот му определува мерка на засилен надзор од страна на центарот во одредено траење, кое може да биде и пократко од делот на неиздржаната казна. Судот може да го продолжува траењето на засилениот надзор до една година по времетраењето на казната, но најмногу до наполнувањето на 21 година на осудениот.

Судот ќе го отповика условниот отпуст ако осудениот малолетник не ги исполни обврските предвидени со засилениот надзор или ако стори едно или повеќе кривични дела за кои е изречена казна малолетнички затвор над две години, додека е на условен отпуст. Ако малолетникот сторил кривично дело за кое му е изречена казна до две години малолетнички затвор или парична казна, судот може да го отповика условниот отпуст, земајќи ја предвид сродноста на сторените кривични дела, нивното значење, побудите од кои се сторени и другите околности што укажуваат на оправданоста за отповикување на условниот отпуст.

Кога судот ќе го отповика условниот отпуст, ќе изрече една казна со примена на одредбите од членот 51 на овој закон, земајќи ја порано изречената казна како веќе утврдена.

Кога судот нема да го отповика условниот отпуст, тој се продолжува за времето кое осудениот малолетник го поминал на издржување на казната малолетнички затвор

изречена за новото дело.

1.2. Парична казна

Член 47

Паричната казна може да се изрече како главна казна.

За дела сторени од користољубие, паричната казна може да се изрече како споредна казна заедно со казната малолетнички затвор или со условна осуда со заштитен надзор.

Паричната казна се изрекува во дневни глоби. Бројот на дневните глоби не може да биде помал од една ниту поголем од 120 дневни глоби.

Во однос на одмерувањето и извршувањето на паричната казна сообразно се применуваат одредбите на Кривичниот законик.

Член 48

Неплатената парична казна судот може да ја замени со мерката општокорисна работа. Една дневна глоба се заменува со три часа општокорисна работа, при што вкупниот број часови општокорисна работа не може да биде поголем од 100 часа.

Неплатената парична казна или неизвршената или делумно извршената општокорисна работа како нејзина замена, судот може да ја замени и со дисциплинска мерка упатување во центар за малолетници, или со мерка назасилен надзор.

1.3. Забрана на управување со моторно возило од определен вид и категорија и протерување странец од земјата

Член 49

Забраната на управување со моторно возило од определен вид или категорија и протерување на странец од земјата можат да се изречат како главна казна или како споредна казна заедно со парична казна.

Забраната на управување со моторно возило од определен вид или категорија и протерување странец од земјата се изрекуваат под условите за нивното изрекување определени во Кривичниот законик.

2. Ослободување од казна

Член 50

Кога судот според општите одредби во Кривичниот законик ќе го прогласи малолетникот за виновен и ќе го ослободи од казна, може да му изрече и воспитна мерка.

3. Изрекување на казни и воспитни мерки за кривични дела во стек

Член 51

За кривични дела во стек судот му изрекува на малолетник само една воспитна мерка или само казна малолетнички затвор или парична казна кога постојат законски услови за изрекување на таа казна и кога судот ќе најде дека треба да се изрече.

Судот ќе постапи според ставот 1 на овој член и кога по изречената воспитна мерка, односно малолетнички затвор или парична казна ќе утврди дека малолетникот пред или по нивното изрекување сторил некое кривично дело.

Ако постар малолетник стори повеќе кривични дела во стек, а судот најде дека за секое одделно кривично дело треба да му се изрече казна малолетнички затвор или парична казна, казната ќе му ја одмери според слободна оценка, во рамките на нејзината најголема законска мерка.

Судот ќе постапи според ставот 3 на овој член и во случај ако по изречената казна утврди дека малолетникот пред или по нејзиното изрекување сторил кривично дело.

4. Дејство на казната малолетнички затвор врз воспитните мерки

Член 52

Ако за времетраењето на воспитната мерка судот изрече казна малолетнички затвор, воспитната мерка престанува со започнувањето на издржувањето на оваа казна.

Ако за време на траењето на воспитната мерка судот му изрече на помладо полнолетно лице казна малолетнички затвор или затвор најмалку една година, воспитната мерка престанува со започнувањето на издржувањето на казната. Ако изречената казна затвор е од пократко времетраење од воспитната мерка, судот во пресудата ќе одлучи дали по издржаната казна ќе продолжи извршувањето на воспитната мерка или ќе ја укине.

Глава шеста

Алтернативни мерки

1. Видови и цел на алтернативните мерки

Член 53

На кривично одговорен постар малолетник за стореното кривично дело можат да му се изречат следниве алтернативни мерки:

- условна осуда со заштитен надзор;
- условно прекинување на водење на постапка спрема малолетникот и
- општокорисна работа.

Одредбите на Кривичниот законик за алтернативните мерки се однесуваат и на нивното изрекување на постари малолетници, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Член 54

Цел на алтернативните мерки е спрема кривично одговорниот постар малолетник да не се примени казна кога тоа не е нужно заради спречување на вршење кривични дела и кога може да се очекува дека предупредувањето со закана на казна и примената на мерки на помош, заштита и надзор на слобода доволно ќе влијае врз неговото воспитување, превоспитување и правилен развој.

2. Посебни услови за изрекување на алтернативните мерки

Член 55

Условна осуда со заштитен надзор може да се изрече кога на малолетникот му е утврдена казна затвор во траење до три години или парична казна.

Ако на малолетникот му е утврдена и казна малолетнички затвор и парична казна, судот може да изрече условна осуда за двете казни или само за казната малолетнички затвор.

Времето за проверување судот го одредува во траење кое не може да биде пократко од една ниту подолго од три години.

Заштитниот надзор се состои во една или повеќе обврски определени во членот 38 од овој закон за кои малолетникот е должен да се придржува во времето за

проверување.

Помош и грижа, надзор и заштита во исполнувањето на обврските од страна на малолетникот врши центарот, кој е должен со практични совети да го поттикнува и да му помага во нивното исполнување, да соработува со родителите, посвоителот, односно старателот и повремено, а најмалку еднаш на три месеца, да го известува судот за состојбите со исполнувањето на одредените обврски.

Судот ќе ја отповика условната осуда со заштитен надзор ако малолетникот во времето за проверување не ги исполнува обврските определени во членот 38 од овој закон или стори едно или повеќе кривични дела за кои е утврдена казна малолетнички затвор во траење подолго од три години, или ако по изрекувањето на условната осуда со заштитен надзор утврди дека малолетникот извршил кривично дело пред да биде изречената условна осуда со заштитен надзор и дека е неопходна казна за претходно сторените кривични дела.

Член 56

Судот може да одлучи условно да ја прекине постапката спрема постар малолетник за кривично дело за кое е пропишана парична казна или казна затвор до пет години, ако малолетникот изразил каење за извршеното дело, ако ги отстранил последиците на делото, ако ја надоместил штетата или се помирил со оштетениот, кој е согласен со прекинувањето на постапката, под услов во рок од две години малолетникот да не стори друго кривично дело.

Член 57

Судот може на кривично одговорен постар малолетник кој сторил кривично дело за кое е пропишана парична казна или казна затвор до три години да му изрече мерка на општокорисна работа во траење од пет до 100 часа кога е потребно со оваа мерка да се изврши воспитно влијание врз личноста и поведението на малолетникот.

Надзор над исполнувањето на работните обврски на малолетникот врши центарот кој е должен повремено, а најмалку еднаш месечно, да го известува судот за извршувањето на мерката.

Ако малолетникот не ги исполнува или неуредно ги исполнува наложените работни обврски, судот ќе ја замени оваа мерка со мерката упатување во центар за малолетници или со мерка на засилен надзор, под условите предвидени за нивното изрекување, земајќи го предвид делот од обврските кој е веќе исполнет.

Глава седма

Примена на мерки на безбедност

Член 58

Под условите предвидени со Кривичниот законик спрема малолетник кон воспитната мерка или казната може да се изрече мерка на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа, или задолжително психијатриско лекување на слобода или задолжително лекување на алкохоличари и наркомани.

Спрема непресметлив малолетник под условите предвидени со кривичниот законик може да се изрече мерка на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа и задолжително психијатриско лекување на слобода.

Мерката задолжително лекување алкохоличари и наркомани може да се изрече и без изрекување на воспитна мерка или казна.

Кога мерката од ставот 3 на овој член се изрекува со воспитна мерка или казна, таа се извршува во специјализирано одделение на установата.

Глава осма

Санкции за прекршоци

Член 59

На помлад малолетник за прекршок може да му се изречат:

- дисциплинска мерка укор или
- мерка на засилен надзор од страна на родителите, односно старателот или
- мерки на засилен надзор од страна на центарот.

На воспитните мерки изречени за прекршок се применуваат одредбите за воспитните мерки од овој закон. Мерката на засилен надзор не може да се изрече во траење пократко од 30 дена ниту подолго од една година, а кон засилениот надзор судот може да одреди задолжително лекување на алкохоличари, наркомани и други обврски предвидени во членот 38 на овој закон.

На постар малолетник за прекршок може да му се изрече воспитна мерка од ставот 1 на овој член, а по исклучок на прекршочно одговорен постар малолетник и глоба и протерување странец од земјата.

Глоба

Член 60

На постар малолетник, по исклучок, може да му се изрече глоба за прекршок под условите определени во Законот за прекршоците.

Глобата за прекршок се изрекува во определен износ кој не може да биде помал од 15 евра во денарска противвредност ниту поголем од 800 евра во денарска противвредност.

За прекршоци сторени од користољубие судот може да изрече глоба до двократниот износ или во сразмер со прибавената корист, но најмногу до десеткратниот износ на глобата определен во ставот 2 на овој член.

Ако малолетникот не ја плати глобата во определениот рок, судот може да ја замени со општокорисна работа, така што износот од 15 евра во денарска противвредност се заменува со три часа општокорисна работа, со тоа што вкупниот број на часови општокорисна работа не може да го надмине износот од 40 часа, или да изрече воспитна мерка на засилен надзор.

Како споредна санкција, заедно со глобата, судот може да му изрече на малолетникот кој е странец и протерување од земјата, под условите за неговото изрекување определени со Законот за прекршоците.

Член 61

На малолетник на кого за сторен прекршок му е изречена воспитна мерка или глоба може да му се изрече прекршочна санкција задолжително лекување на алкохоличари и наркомани под условите предвидени во Законот за прекршоците.

Глава деветта

Изрекување на санкции за кривични дела на полнолетни лица за дела кои ги сториле како малолетници

1. Санкции на полнолетни лица кои кривичните дела ги сториле како малолетници

Член 62

На полнолетно лице кое наполнило 21 година не може да му се суди за

кривично дело кое го извршило како помлад малолетник.

Ако полнолетно лице во време на судењето не наполнило 21 година може да му се суди само за кривични дела кои ги сторил како помлад малолетник за кои е пропишана казна потешка од пет години. На вакво лице, судот може да му изрече само соодветна мерка на засилен надзор или заводска воспитна мерка. При оцената дали ќе ја изрече оваа мерка, судот ќе ги земе предвид сите околности на случајот, а особено тежината на стореното дело, времето што поминало од неговото извршување, поведението на сторителот и целта на оваа воспитна мерка.

На полнолетно лице за кривично дело кое го извршило како постар малолетник може да му се изрече соодветна мерка на засилен надзор или заводска воспитна мерка, казна или алтернативна мерка. При оцената дали и која од овие санкции ќе изрече, судот ќе ги земе предвид сите околности на случајот, а особено тежина-та на стореното дело, времето што поминало од неговото извршување, поведението на сторителот, како и целта што треба да се постигне со овие санкции.

По исклучок од одредбата на ставот 3 од овој член, на полнолетно лице кое во време на судењето наполнило 21 година, судот може наместо малолетнички затвор, да му изрече затвор или условна осуда. Казната затвор изречена во овој случај во однос на рехабилитацијата, бришењето на осудата и правните последици од осудата, има исто правно дејство како и казната малолетнички затвор.

2. Изрекување на воспитни мерки на помлади полнолетни лица

Член 63

1) На сторител кој како полнолетен извршил кривично дело, а во времето на судењето не наполнил дваесет и една година, судот може да му изрече соодветна мерка на засилен надзор или заводска мерка, ако со оглед на неговата личност и околностите под кои е сторено делото, може да се очекува дека и со воспитната мерка ќе се постигне целта што би се остварила со изрекувањето на казната.

2) На помладо полнолетно лице на кое му е изречена воспитна мерка судот, под условите предвидени со овој закон, може да му изрече и мерка на безбедност.

3) Изречената воспитна мерка може да трае најмногу до наполнетата 23 година на возраст на сторителот.

Глава десетта

Дејство на санкциите за малолетници, рехабилитација и застареност

1. Дејство на санкциите за малолетници

Член 64

Санкциите за кривично дело и прекршочните санкции изречени на малолетник и на помладо полнолетно лице од членовите 62 и 63 на овој закон не повлекуваат правни последици што се состојат во забрана на стекнување на определени права.

2. Евиденција на изречените санкции за кривично дело и прекршочни санкции

Член 65

Евиденција на изречените санкции за кривични дела и прекршочни санкции на малолетник и помладо полнолетно лице од членовите 62 и 63 на овој закон води судот надлежен според местото на раѓање.

Надлежниот суд од ставот 1 на овој член е должен најдоцна до петтиот ден во месецот да доставува евиденција на изречените санкции за претходниот месец, на малолетник и помладо полнолетно лице за кривични дела и прекршочни санкции до Основниот суд Скопје I Скопје кој води Единствен регистар за Република Македонија.

Во Единствениот регистар се внесуваат и податоците добиени од надлежниот

суд од ставот 1 на овој член за изречените санкции за кривични дела и за прекршочни санкции за малолетник и помладо полнолетно лице родено во странство или со непознато место на раѓање.

Податоци за изречените санкции може да му се дадат само на судот, на јавниот обвинител и на институциите што се занимаваат со заштита на малолетниците, во врска со нова постапка што се води спрема малолетникот или помладото полнолетно лице за сторено кривично дело или прекршок.

Член 66

Податоците за изречените дисциплински мерки, мерките на засилен надзор и прекршочни санкции се бришат од евиденцијата кога ќе помине една година од нивното извршување, ако малолетникот или помладото полнолетно лице во тој рок не стори ново кривично дело или прекршок.

Податоците за условна осуда со заштитен надзор се бришат од евиденцијата по една година од истекот на времето за проверување, ако малолетникот или помладото полнолетно лице во тој рок не стори ново кривично дело.

Податоците за изречените заводски мерки, парична казна и алтернативни мерки се бришат од евиденцијата кога ќе поминат две години од нивното извршување, ако малолетникот или помладото полнолетно лице во тој рок не стори ново кривично дело или прекршок.

Податоците за изречената казна малолетнички затвор се бришат од евиденцијата кога ќе поминат пет години од денот на издржаната, застарената или простената казна, ако во тоа време малолетникот или помладото полнолетно лице не стори ново кривично дело.

Кога се исполнети условите определени во ставовите од 1 до 4 на овој член податоците за изречените санкции се бришат од евиденцијата, а сите документи се поништуваат по сила на закон.

3. Застареност на извршувањето на санкциите

Член 67

Казната малолетнички затвор не може да се изврши ако поминале:

- десет години од осудата на малолетнички затвор над пет години;
- пет години од осудата на малолетнички затвор над три години и
- три години од осудата на малолетнички затвор до три години.

Паричната казна не може да се изврши ако поминале две години од осудата на паричната казна.

Извршувањето на казните забрана на управување со моторно возило и протерување странец од земјата застарува кога ќе помине времето за кое се изречени, а ако протерувањето е изречено засекогаш, кога ќе поминат пет години од неговото изрекување.

Извршувањето на мерката општокорисна работа, мерките на безбедност и прекршочните санкции застаруваат ако од денот на правосилноста на одлуката за нивното изрекување помине една година.

Четврт дел

ПОСТАПКА СПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИ

Глава единаесетта Постапка за посредување и порамнување

1. Услови за поведување постапка за посредување и порамнување

Член 68

По пријавата за кривично дело сторено од малолетник, за кое е пропишана парична казна или казна затвор до три години, надлежниот јавен обвинител може:

-да не поведе постапка пред судот иако постојат докази дека го сторил кривичното дело, дрколку смета дека не би било целесообразно да се води постапка со оглед на природата на кривичното дело и на околностите под кои е сторено, на поранешниот живот на малолетникот и на неговите лични својства, како и кога извршувањето на казната или на воспитната мерка, е во тек;

-условно да го одложи поведувањето на постапката пред судот за време од шест месеца под услов во тој рок да не стори друго кривично дело и да ја надомести штетата или на друг начин да ги поправи штетните последици предизвикани со сторување на делото;

-да не поведе постапка доколку врз основа на извештајот од центарот утврди дека е постигната спогодба меѓу малолетникот и неговото семејство и оштетениот за враќање на имотната корист, надоместувањето на штетата или поправањето на штетните последици на делото или

-да му предложи на судот да одреди спрема малолетникот мерка општокорисна работа до 30 часа.

Одлуките од ставот 1 на овој член јавниот обвинител може да ги донесе кога ќе оцени дека случајот е јасен и кога за тоа постои согласност од малолетникот и неговиот законски застапник, бранителот и оштетениот, по претходно прибавен извештај од центарот.

Заради утврдување на согласноста јавниот обвинител со покана ги повикува лицата од ставот 2 на овој член. Нивното недоаѓање кога се уредно поканети се смета за изразување несогласност.

Центарот е должен на барање на јавниот обвинител најдоцна во рок од еден месец да му достави извештај во кој покрај другите околности што се однесуваат на личноста на малолетникот и неговото однесување треба да биде содржано мислење и предлог во однос на донесувањето на одлуката од ставот 1 на овој член.

Пред донесување на одлуката јавниот обвинител може да побара посебен извештај од Министерството за внатрешни работи за околностите под кои е сторено кривичното дело.

Постапката за посредување и порамнување е исклучена ако кривичното дело имало за последица смрт на некое лице.

Член 69

Одлука во постапката за посредување и порамнување од членот 68 на овој закон може да донесе и судот во текот на судската постапка.

Ако јавниот обвинител предложил мерка општокорисна работа до 30 часа, а судот не ја прифати, треба посебно да ги образложи причините за неприфаќањето.

Член 70

Одлуката од членот 68 на овој закон има форма на решение. Учесниците кои дале согласност за одлуката се смета дека се откажале од жалба на решението.

Решението за условното одлагање на постапката донесено од јавниот обвинител или судот се запишува во нивната евиденција и се брише од евиденцијата по истекот на времето на одлагање.

2. Постапка на посредување со малолетни сторители на прекршоци

Член 71

Во прекршочна постапка спрема малолетник сообразно се применуваат

одредбите за постапката на посредување со малолетни сторители на прекршци согласно со Законот за прекршоците.

Глава дванаесетта

Постапка на медијација

Услови за медијација

Член 72

По пријава за дејствие што со закон е предвидено како прекршок или кривично дело или за кое е предвидена казна затвор до пет години, надлежниот јавен обвинител, по претходна писмена согласност на малолетникот и неговиот законски застапник, бранителот и оштетениот може да ги упати страните на постапка за медијација.

Во случај кога е поведена судска постапка, надлежниот суд за малолетници од причини на целесообразност, а по претходна писмена согласност на малолетникот и неговиот законски застапник, бранителот и оштетениот, до завршување на главниот претрес може постапката да ја прекине со решение и да упати на постапка на медијација.

Страните се должни да ја достават писмената согласност од ставовите 1 и 2 на овој член до јавниот обвинител или до судот за малолетници во рок од три дена од денот кога е предложено поведување постапка на медијација. Доколку во определениот рок страните не достават писмена согласност, се смета дека предлогот за медијација не е прифатен.

Определување на медијатор

Член 73

Во рок од три дена од доставената писмена согласност, страните спогодбено определуваат медијатор од Именикот на медијатори и го известуваат јавниот обвинител, односно судот за малолетници.

Ако страните не можат да се спогодат, јавниот обвинител, односно судот е должен да определи медијатор од Именикот на медијатори во рок од три дена и да ги известат страните.

Траење на постапката на медијација

Член 74

Рокот за завршување на постапката за медијација изнесува најмногу до 45 дена од денот на доставувањето на писмената согласност до надлежниот орган. Доколку во овој рок не заврши постапката за медијација, предметот се враќа кај јавниот обвинител, односно судската постапка продолжува таму каде што е запрена.

Медијатор

Член 75

Медијатор е деловно способно физичко лице кое им помага на страните да постигнат спогодба, без право да наметне решение на спорот, во согласност со начелата на доброволност, неутралност и непристрасност, доверливост, јавност во медијацијата, еднаквост на страните, достапност на информациите за медијација, ефикасност и правичност.

Медијатор може да биде адвокат, дипломиран правник - специјалист, социјален работник, педагог, психолог или лице од друга професија кое завршило обука за

медијатор за малолетници и кое ги исполнува следниве услови:

1) да има завршено високо образование VII/1 или стекнати 300 кредити според Европскиот кредит трансфер систем (ЕКТС);

2) да има најмалку пет години работно искуство по дипломирањето во работење со малолетници;

3) да не му е изречена казна забрана на вршење професија, дејност или должност за времето додека трае истата;

4) да има сертификат издаден или признат од Министерството за правда за завршена обука според Програмата за обука на медијатори и да биде запишан во Именикот на медијатори.

Спроведување на постапка за медијација

Член 76

Медијаторот во договор со странките ќе ги определи термините за водење на медијацијата.

Присуството на странките во текот на постапката за медијација е задолжително.

Пред почетокот на постапката за медијација, медијаторот е должен да ги запознае страните со начелата, правилата и трошоците на постапката.

Во спроведувањето на постапката за медијација, медијаторот ќе ги почитува принципите на медијацијата, земајќи ги предвид сите околности на предметот, интересите на страните и потребата за брзо и трајно решавање на спорот.

Медијаторот може да комуницира со страните заедно или одвоено.

Информациите што медијаторот ги прима од која било страна во постапката, може да и ги открие на другата странка, освен оние за кои страната ќе определи дека се доверливи.

Страните и медијаторот доколку поинаку не се договориле можат во кое било време во текот на постапката да изнесуваат свои предлози за спогодбата со која ќе го решат спорот.

Во случаите од ставот 7 на овој член на секоја страна и се дава можност да се произнесе по предлозите.

Завршување на постапката за медијација

Член 77

Постапката за медијација завршува:

-со склучување на писмена спогодба од страна на медијаторот и страните за постигнатата согласност за надоместок на материјалната штета и моралната сатисфакција;

-со писмена изјава на медијаторот, по извршените консултации со странките дека не се оправдани натамошни обиди за медијација, на денот на поднесувањето на изјавата и

-со истекот на рокот предвиден за завршување на постапката за медијација.

Страните можат во кое било време да се откажат од постапката за медијација без притоа да ги наведат причините за тоа. Откажувањето ќе се смета од денот на поднесувањето на изјавата за повлекување.

Медијаторот ќе ја запре постапката за медијација доколку смета дека е постигната спогодба што е незаконска или неподобна за извршување.

Потпишаната писмена спогодба јавниот обвинител, односно судот ја потврдува со решение со кое истовремено констатира дека постапката е запрена.

Ако јавниот обвинител, односно судот не ја прифати спогодбата, кога ќе оцени

дека не се исполнети законските услови за медијацијата или нејзините цели, тогаш постапката продолжува таму каде што прекинала.

Член 78

Во постапката за медијација која се води според одредбите на овој закон соодветно ќе се применуваат одредбите од Законот за медијација.

Глава тринаесетта

Општи одредби на постапката за малолетници и надлежност на судот

1. Општи одредби

Член 79

Во постапката спрема малолетник за дејствие што со закон е определено како кривично дело или прекршок, доколку со овој закон поинаку не е определено, сообразно се применуваат одредбите од Законот за кривичната постапка и Законот за прекршоците за: основните начела, јазикот, месната надлежност, последици од ненадлежност и судир на надлежности, иземање, обвинет, бранител, поднесоци, записници, рокови, враќање во поранешна состојба, трошоци, имотно-правно барање, донесување и соопштување на одлуките, доставување на писмена, повикување, приведување, задржување на лица, гаранција и одземање патна исправа на странец, сослушување на сведоци, увид, вештачење, претресување на просторија и лица, редовни и вонредни правни лекови.

Одредбите од овој закон се применуваат и во постапката спрема лица кои извршиле кривично дело како малолетници, а во време на поведувањето на постапката, односно на судењето не наполниле 21 година, како и во постапката спрема помладо полнолетно лице кое не наполнило 21 година, ако до почетокот на главниот претрес се утврди дека на тоа лице можат да му се изречат санкции за малолетници.

Член 80

Кога во текот на постапката ќе се утврди дека малолетникот во време на извршувањето на кривичното дело не наполнил 14 години, постапката ќе се запре и за тоа ќе се извести центарот, кој понатаму постапува согласно со членовите од 18 до 26 на овој закон.

Член 81

Малолетникот на кој му се става на товар кривично дело или прекршок има право на правично судење во разумен рок, пред независен и непристрасен суд основан со закон, со сите гаранции за правата што ги има обвинетиот во кривичната или прекршочната постапка според Законот за кривичната постапка, Законот за прекршоците и овој закон.

Постапката спрема малолетници е итна и кога се работи за кривично дело не може да трае подолго од една година, освен за кривични дела за кои е пропишана казна затвор од најмалку четири години, кога постапката не може да трае подолго од една година и шест месеца, или кога се работи за прекршок - подолго од шест месеца.

Кога малолетникот не е достапен, во тој случај роковите од ставот 2 на овој член продолжуваат да течат за времето кога бил недостапен, но не подолго од навршување 27 години возраст на сторителот.

По истекот на рокот од ставот 2 на овој член постапката се запира по службена должност, освен кога се исполнети законските услови за прекратување на постапката.

Член 82

Во постапката за кривични дела овластен тужител е само јавниот обвинител.

Член 82-а

Одбраната на малолетникот во сите фази на судската постапка е задолжителна.

Член 83

Бранителот од редот на адвокатите го именува судот по службена должност, ако самиот малолетник или неговиот законски застапник не обезбеди бранител, а во случаите кога малолетникот и неговото семејство ќе поднесат доказ дека не можат да го исплатат бранителот, трошоците на одбраната паѓаат на товар на судскиот буџет.

Малолетникот може и во прекршочна постапка да се брани со помош на бранител од редот на адвокатите и ако судијата за малолетници одлучи дека тоа е неопходно.

Член 84

Судот и другите органи што учествуваат во постапката се должни да обезбедат заштита на приватноста на малолетникот и на неговото семејство.

Кога му се суди на малолетник секогаш ќе се исклучи јавноста.

Член 85

Малолетникот може да биде испитуван само во присуство на неговиот бранител.

Родителите на малолетникот, односно старателот може да присуствуваат на сите дејствија во текот на целата постапка, освен ако судот оцени дека таквото присуство може да има штетни последици за неговиот развој.

Оштетениот и неговиот полномошник можат да присуствуваат на сите дејствија во текот на постапката, освен кога судот ќе оцени дека нивното присуство може да има штетно влијание врз малолетникот.

Судот може да дозволи на главниот претрес да присуствуваат и лица кои се занимаваат со заштита и воспитување на малолетници или со сузбивање на малолетничкиот криминалитет, лица за заштита на правата на децата при народниот правобранител, лица блиски на малолетникот, претставници на организации за заштита на правата на децата, како и научни работници.

Член 86

На малолетник не може да му се суди во отсуство. За време на изведувањето на одделни докази или на говорот на странките, судот може да нареди малолетникот да се отстрани од претресот.

При преземањето на дејствијата на кои присуствува малолетник, а особено при неговото испитување, органите што учествуваат во постапката се должни да постапуваат претпазливо, водејќи сметка за душевната развиеност, чувствителноста и личните особини на малолетникот, за да не влијае штетно водењето на постапката врз развојот на малолетникот.

Во исто време овие органи со погодни мерки ќе го спречуваат секое недисциплинирано однесување на малолетникот.

Судот по претходно прибавено мислење од стручен тим од центарот може да одлучи да не го испита малолетникот, ако оцени дека тоа може да има штетни последици врз неговиот развој.

Член 87

Никој не може да биде ослободен од должноста да сведочи за околностите потребни за оценување на душевната развиеност на малолетникот, за запознавање на неговата личност и приликите во кои живее.

Член 88

Кога малолетникот во извршувањето на кривичното дело или прекршокот учествувал заедно со полнолетно лице, постапката спрема него ќе се издвои и ќе се спроведе според одредбите на оваа глава.

Постапката спрема малолетникот може да се спои со постапката против полнолетно лице и да се спроведе според општите одредби на Законот за кривичната постапка само ако спојувањето на постапката е неопходно за сестрано разјаснување на работите. Решение за тоа донесува судот за малолетници, по образложен предлог од јавниот обвинител. Против ова решение не е дозволена жалба.

Кога се спроведува единствена постапка за малолетник и за полнолетни сторители, во однос на малолетникот ќе се применат одредбите од овој закон кога на главниот претрес се разјаснуваат прашањата што се однесуваат на малолетник, доколку нивната примена не е во спротивност со водењето на споената постапка.

Член 89

Кога лицето извршило некое кривично дело како малолетник, а некое како полнолетно лице, ќе се спроведе единствена постапка според Законот за кривичната постапка пред советот што им суди на полнолетните лица.

Член 90

Во постапката спрема малолетници центарот има право да се запознае со текот на постапката, во текот на постапката да става предлози и да укажува на фактите што се однесуваат на личноста и приликите во кои живее и се развива малолетникот, а се од важност за донесување на правилна одлука.

За секое поведување постапка спрема малолетник органот овластен за поведување прекршочна постапка ќе го извести надлежниот центар.

Член 91

Малолетникот се повикува преку родителите, односно законскиот застапник, освен ако тоа не е можно поради потребата од итно постапување или од други околности.

Родителот, законскиот застапник, односно органот за старателство задолжително и веднаш, но најдоцна за два часа се известуваат за задржувањето на малолетникот.

Доставувањето на одлуки и на друга писмена до малолетникот се врши согласно со одредбите на Законот за кривичната постапка и Законот за прекршоците, со тоа што до малолетникот не се доставуваат писмена со истакнување на огласната табла на судот.

Доставата е уредна ако одлуката е доставена до адвокатот, семејството или до старателот.

Член 92

Без дозвола на судот не смее да се објави текот на постапката спрема малолетникот, ниту одлуката донесена во таа постапка.

Може да се објави само оној дел од постапката, односно само оној дел од одлуката за кој постои одобрение, но во тој случај не смеат да се наведат името на малолетникот и другите податоци врз основа на кои би можело да се заклучи за кој малолетник станува збор.

Член 93

Органите што учествуваат во постапката спрема малолетникот, како и другите органи и установи од кои се бараат известувања, извештаи или мислења се должни истите да ги достават во најкус можен рок, но не подолг од дваесет дена.

2. Надлежен суд

Член 94

Специјализираните судски оддели за малолетнички криминалитет формирани во основните судови со проширена надлежност, ги сочинуваат судии за малолетници, совети за малолетници и советници за малолетници.

Судијата за малолетници ја спроведува подготвителната постапка, донесува одлуки во согласност со членот 79 од овој закон, претседава со советот за малолетници и врши други работи определени со овој закон.

Судијата за малолетници, јавниот обвинител, адвокатот и овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи од најмалку три дена во текот на годината следат специјализирана обука за малолетничко престапништво во земјата или во странство.

Член 95

Советот за малолетници во основниот суд е составен од судија за малолетници и двајца судии поротници. Судијата за малолетници е претседател на советот.

Судиите - поротници се избираат од редот на просветни работници, психолози, педагози, социолози и други лица кои имаат искуство во воспитанието и образованието на младите.

Советот за малолетници во основниот суд одлучува во прв степен во постапка за кривични дела.

Во основниот суд се формира кривичен совет за малолетници кој решава по жалбите против решенијата на судијата за малолетници и во случаите предвидени со овој закон, составен од тројца судии кои посетувале обука за малолетничко престапништво.

Во кривичниот совет од ставот 4 на овој член не може да учествува судијата за малолетници, кој донел решение против кое е изјавена жалба.

Советот за малолетници на апелациониот суд, составен од судија за малолетници и двајца судии, одлучува за жалбите против одлуките на советот за малолетници на основниот суд, како и во други случаи определени со овој закон.

Член 96

Во Врховниот суд на Република Македонија се формира совет за малолетници составен од пет судии.

Советот за малолетници решава по редовни и вонредни правни лекови предвидени во овој закон и ја следи и работи на унапредување на судската практика во оваа област и подготвува анализи.

Член 97

Во специјализираните судски оддели за малолетнички криминалитет, формирано основните судови со проширена надлежност, за вршење на стручни работипретседателот на судот определува по еден социјален работник, педагог или психолог по предлог на центарот.

Одлука за бројот, работните задачи и начинот на вклучување на стручните лица од ставот 1 на овој член донесува претседателот на судот.

Стручните работници од ставот 1 на овој член им помагаат на судијата за малолетници и на советот за малолетници во водењето на подготвителната постапка и претресот, даваат стручни мислења во однос на одлуката на судот и санкцијата што би требало да се изрече во конкретниот случај, му помагаат на судот во надзорот над извршувањето на изречените санкции и даваат предлози за прекинување со извршувањето или за замена на една санкција со друга.

Член 98

За постапката спрема малолетникот месно е надлежен, по правило, судот на неговото живеалиште, а ако малолетникот нема постојано живеалиште или ако тоа е непознато - судот на престојувалиштето на малолетникот.

Постапката може да се спроведе пред судот на престојувалиштето на малолетникот или пред судот на местото на извршување на кривичното дело или прекршокот, во случаи кога е очигледно дека пред тој суд постапката ќе се спроведе без одлагање.

Глава четринаесетта

Постапка спрема малолетници за сторени кривични дела

1. Поведување на постапка

Член 99

Постапка спрема малолетник за кривично дело се поведува само по барање од јавниот обвинител.

За кривични дела за кои се гони по предлог или приватна тужба, постапката може да се поведе ако оштетениот во рок од три месеца од создавањето за стореното дело или сторителот, ставил предлог за поведување постапка до надлежниот јавен обвинител.

Ако јавниот обвинител не стави барање за поведување постапка спрема малолетникот, ќе го извести за тоа оштетениот. Оштетениот не може да ја преземе постапката, односно не може да поднесе приватна тужба до судот туку може во рок од осум дена од приемот на известувањето од јавниот обвинител да бара советот за малолетници на надлежниот суд да одлучи за поведување на постапка.

Член 100

Покрај неповедување постапка во согласност со членот 68 на овој закон, за кривични дела за кои е пропишана казна затвор до пет години јавниот обвинител може во рок од 15 дена да одлучи да не бара поведување на постапка иако постојат докази дека малолетникот го сторил кривичното дело, ако смета дека не би било целесобразно да се води постапка со оглед на природата на кривичното дело и на околностите под кои е сторено, на поранешниот живот на малолетникот и на неговата личност.

Заради утврдување на околностите од ставот 1 на овој член јавниот обвинител може да побара известување од родителите, односно од старателот на малолетникот, од други лица и установи, а кога е тоа потребно може овие лица и малолетникот да ги повика во јавното обвинителство заради непосредно запознавање. Тој може да побара мислење од центарот за целесобразноста за поведување постапка спрема малолетникот.

Ако за донесување на одлуката од ставот 1 на овој член треба да се испитаат личните својства на малолетникот, јавниот обвинител може, во спогодба со центарот, да го упати малолетникот во прифатилиште или во установа за испитување или воспитување, кое може да трае најдолго еден месец.

Кога е во тек извршување на казна или друга санкција јавниот обвинител може да одлучи да не бара поведување на постапка за друго кривично дело на малолетникот, ако со оглед на тежината на тоа кривично дело, како и на казната, односно санкцијата што се извршува, не би имало цел водење на постапката и изрекување на санкција за тоа дело.

Кога јавниот обвинител во случаите од ставовите 1 и 4 на овој член ќе најде дека не е целесобразно да се поведе постапка спрема малолетникот, за тоа ќе го извести оштетениот со наведување на причините поради кои не повел постапка. Оштетениот може во рок од осум дена да бара од советот за малолетници да одлучи за

поведување на постапка.

Член 100-а

Пред да одлучи дали ќе поднесе барање за поведување на подготвителна постапка јавниот обвинител може да го сослуша малолетникот во присуство на неговиот родител, односно старателот и бранителот.

Доколку малолетникот или неговиот родител, односно старателот не земат бранител, јавниот обвинител по службена должност од листата на адвокати доставена од Адвокатската комора, ќе му постави бранител.

Трошоците за одбраната паѓаат на товар на малолетникот или родителот, односно старателот.

Во случај кога малолетникот и неговото семејство поднесат доказ дека не можат ги платат трошоците за одбраната согласно со Законот за социјалната заштита, овие трошоци паѓаат на товар на буџетските средства на Јавното обвинителство доколку постапката не продолжи пред суд.

Член 101

Кога се исполнети условите за казнување на постар малолетник од членовите 43 до 49 на овој закон јавниот обвинител може, пред да поднесе барање за поведување на подготвителна постапка, да му предложи на малолетникот, неговиот бранител и семејството да се спроведе посебна постапка за признавање на одговорноста и спогодување за висината на казната. Таков предлог јавниот обвинител може да поднесе во случаите кога располага со докази кои недвосмислено укажуваат дека малолетникот е сторител на кривичното дело дека е одговорен за стореното дело и дека се исполнети условите за изрекување на казна.

Во постапката за спогодување јавниот обвинител ќе ги прибере од центарот сите потребни извештаи и други документи за личноста на малолетникот и ќе обезбеди согласност од оштетениот.

Ако со предлогот е согласен оштетениот, јавниот обвинител ги повикува на јавно спогодување малолетникот, неговиот законски застапник, бранител, центарот и оштетениот. Ако на спогодувањето се постигне согласност, се составува спогодба која ја потпишуваат сите присутни учесници.

Јавниот обвинител ја доставува спогодбата до советот на малолетници кој може да ја прифати спогодбата и да донесе пресуда со која ќе ја изрече предложената санкција, против која не е дозволена жалба. Ако судот не ја прифати спогодбата го враќа предметот на јавниот обвинител кој е должен да поднесе барање за поведување подготвителна постапка.

Во текот на судската постапка судските списи и изјавите на малолетникот и неговиот бранител дадени во постапката за спогодување не смеат да се користат како доказ и ќе бидат издвоени од судската постапка.

Јавниот обвинител не смее да се повикува на податоците и изјавите дадени во постапката на спогодување.

2. Подготвителна постапка

Член 102

Јавниот обвинител поднесува барање за поведување на подготвителна постапка до судијата за малолетници на надлежниот суд.

Ако судијата за малолетници не се согласи со барањето на јавниот обвинител, ќе побара за тоа да одлучи кривичниот совет за малолетници на основниот суд.

Судијата за малолетници може на органите за внатрешни работи да им довери да извршат наредба за претресување на домот или за привремено одземање на предмет или други дејствија во согласност со одредбите на Законот за кривичната постапка.

Член 103

1) Ако судијата за малолетници оцени дека нема потреба од спроведување на подготвителна постапка, ќе побара извештај за малолетникот и околностите на делото од страна на центарот, кој е должен извештајот да го достави во рок од еден месец. По добивањето на извештајот судијата за малолетници ќе го изнесе предметот пред советот за малолетници заради конечно решавање во рок не подолг од осум дена.

2) Ако советот за малолетници оцени дека има потреба од спроведување на подготвителна постапка, ќе донесе решение со кое ќе го задолжи судијата за малолетници да спроведе таква постапка.

Член 104

По исклучок од случаите предвидени во членот 68 на овој закон, за кривично дело за кое е предвидена казна затвор до три години, јавниот обвинител може да му достави предлог на советот за малолетници за изрекување на санкција без спроведување на подготвителна постапка, ако е случајот доволно разјаснет и собраните податоци за личноста на малолетникот даваат доволно основа за донесување на одлука.

Советот за малолетници не може да изрече санкција ако не е доставен извештај од центарот за околностите на делото и личноста на малолетникот, со мислење за санкцијата што треба да му се изрече на малолетникот. Центарот го доставува извештајот до судот во рок од 15 дена.

Советот за малолетници пред да донесе одлука, ќе го задолжи судијата за малолетници да го сослуша малолетникот и неговиот бранител. Ако малолетникот или неговиот бранител се противат на предлогот, судијата за малолетници ќе донесе решение за спроведување подготвителна постапка или ќе постапи согласно со членот 102 став 2 од овој закон. Против одлуката донесена во согласност со малолетникот и неговиот бранител не е дозволена жалба. Со одлуката мора да е решено и за имотноправното барање на оштетениот, кој само во тој дел има право на жалба до повисокиот суд.

Советот за малолетници не може во постапката предвидена во овој член да изрече казна малолетнички затвор и заводски мерки.

Член 105

Во случаите од членовите 102, 103 и 104 на овој закон советот за малолетници решава на седница откако претходно ќе ги прибави списите од јавниот обвинител. На седницата се повикува јавниот обвинител.

Советот за малолетници може да одлучи да не се поведе подготвителна постапка или спрема малолетникот да се поведе постапка пред судија за малолетници. Против решението на советот за малолетници не е дозволена жалба.

Кога советот ќе одлучи спрема малолетникот да се поведе подготвителна постапка пред судијата за малолетници, јавниот обвинител може да учествува во оваа постапка и ги има сите овластувања што според овој закон му припаѓаат во постапката.

Член 106

Во подготвителната постапка спрема малолетникот покрај фактите што се однесуваат на кривичното дело посебно ќе се утврди возраста на малолетникот, околностите потребни за оцена на неговата душевна развиеност, ќе се испита средината во која и приликите под кои малолетникот живее и други околности што се однесуваат на неговата личност.

Заради утврдување на околностите од ставот 1 на овој член ќе се сослушаат родителите на малолетникот, односно старателот и други лица кои можат да ги дадат потребните податоци. За овие околности ќе се побара извештај од центарот, а ако спрема малолетникот била применета санкција за порано сторено кривично дело, ќе се прибави извештај за примената на таа санкција.

Податоците за личноста на малолетникот ги прибавува судијата за малолетници, преку центарот.

Кога за утврдување на здравствената состојба на малолетникот, на неговата душевна развиеност, на психичките својства, способности или наклонетости е потребно малолетникот да го прегледа стручен тим, за овој преглед ќе се определат лекари, психолози и педагози кои прегледот можат да го извршат и во специјализирани здравствени установи.

Прегледот од стручен тим се врши во рок од 30 дена.

Член 107

Судијата за малолетници го определува начинот на изведувањето на одделни дејствија во согласност со Законот за кривичната постапка, водејќи сметка за правата на малолетникот во постапката, а особено за правото на одбрана, правата на оштетениот и собирањето на сите докази потребни за правилно одлучување.

На дејствијата во подготвителната постапка можат да присуствуваат јавниот обвинител и бранителот, при што на секое процесно дејствие на кое присуствува јавниот обвинител мора да присуствува и бранителот, освен кога судијата за малолетници ќе прифати дека бранителот отсуствува од оправдани причини.

Испитување на малолетник, кога тоа е потребно, ќе се изврши со помош на педагог, психолог или на друго стручно лице.

Судијата за малолетници може да одобри на дејствијата во подготвителната постапка да присуствува претставник на центарот и родителот, односно старателот на малолетникот. Кога наведените лица присуствуваат на тие дејствија, можат да стават предлози и да му упатуваат прашања на лицето кое се испитува, односно сослушува.

Член 108

Судијата за малолетници може да определи малолетникот во текот на подготвителната постапка привремено да се смести во воспитна или слична установа, да се стави под надзор на центарот или да се смести во згрижувачко или друго семејство, ако тоа е потребно заради издвојување на малолетникот од средината во која живеел или заради давање помош, заштита или сместување на малолетникот.

Против решението за привремено сместување или надзор е дозволена жалба до кривичниот совет за малолетници на основниот суд.

Трошоците за сместување на малолетникот во установата од ставот 1 на овој член се исплатуваат однапред од средствата на судскиот буџет и влегуваат во трошоците на постапката.

Член 109

Повикување на малолетник заради собирање на информации од страна на Министерството за внатрешни работи се врши со доставување на писмена покана до неговиот родител, односно старателот. Разговорот со малолетникот може да трае најдолго четири часа.

Овластени службени лица на Министерството за внатрешни работи можат да задржат малолетник ако постојат основи на сомневање дека сторил дејствие што во законот е предвидено како кривично дело кое се гони по службена должност, ако е затечен при извршување на делото, или кога против него е распишана потерница за такво дело. Задржувањето може да трае најмногу до 12 часа.

Овластени службени лица на Министерството за внатрешни работи можат да задржат малолетник затечен при извршување на прекршок против јавниот ред и мир, доколку воспоставувањето на јавниот ред и мир или отстранувањето на загрозувањето не може да се постигне на друг начин или кога е под дејство на алкохол, дрога или други психотропски супстанции. Задржувањето може да трае најмногу до осум часа.

За задржување на малолетник од ставот 2 на овој член, или на малолетник чиј идентитет не може да се утврди под условите предвидени во Законот за кривичната постапка, овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи се должни веднаш да го известат надлежниот јавен обвинител, судијата за малолетници, односно истражниот судија, родителите односно старателот и Центарот.

За задржување на малолетник од ставот 3 на овој член под условите предвидени во Законот за кривичната постапка, овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи се должни веднаш да го известат судијата за малолетници, родителите односно старателот, бранителот определен од малолетникот или неговите родители, односно старателот и Центарот.

За време на задржувањето од ставот 2 на овој член не може да се води разговор без присуство на бранител.

Ако малолетникот или неговите родители, односно старателот не земаат бранител, службените лица на Министерството за внатрешни работи ќе побараат од центарот надлежен според местото на живеење на малолетникот, веднаш да определи бранител од листата на адвокати доставена од Адвокатската комора.

Трошоците за одбраната паѓаат на товар на малолетникот или родителот, односно старателот.

Во случај кога малолетникот или родителот, односно старателот поднесат доказ до центарот дека не можат да ги платат трошоците за одбраната согласно со Законот за социјалната заштита, овие трошоци паѓаат на товар на буџетските средства на Министерството за труд и социјална политика, односно центарот од ставот 7 на овој член, во висина и на начин определени со членот 19 од овој закон.

Овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи го задржуваат малолетникот во просторија за задржување на малолетници.

За задржувањето се составува записник, во кој се внесуваат сите податоци за малолетникот, констатација на службените лица за постоењето на видливи телесни повреди, субјективен наод за здравствената состојба од малолетникот и околностите на неговото задржување. Записникот го потпишува малолетникот и неговиот родител, односно старателот, како и бранителот.

Задржаниот малолетник мора без одлагање, а најдоцна во рок од 12 часа да биде изведен пред судија за малолетници, кој ќе одлучи за одредување на притвор или за пуштање на малолетникот на слобода.

Ако судијата за малолетници најде дека нема основ за задржување на малолетникот, ќе донесе решение за негово пуштање на слобода, во кое ќе ја оцени законитоста на задржувањето.

Малолетникот и неговиот бранител имаат право на жалба до кривичниот совет за малолетници на основниот суд во делот на решението со кое се оценува законитоста на лишувањето од слобода.

Член 109-а

Мерка притвор судијата за малолетници може да определи против малолетникот само по предлог на јавниот обвинител, а по претходно прибавено мислење од центарот.

На малолетникот може да му се определи мерка притвор при постоење на основите предвидени во Законот за кривичната постапка. Притворот може да се изрече само како крајна мерка за обезбедување на присуство на малолетникот во текот на постапката, ако тоа не може да се постигне со другите мерки предвидени во Законот за кривичната постапка. Судијата за малолетници посебно ќе ја цени оправданоста на примената на мерката притвор, тргнувајќи од личноста на малолетникот, можните последици на притворањето врз неговата личност и неговиот правилен развој.

Ако јавниот обвинител во рокот предвиден во членот 109 став 12 не стави

никаков предлог, судијата за малолетници може да донесе решение за одредување краткотраен притвор, ако се исполнети законските услови за одредување притвор. Краткотрајниот притвор може да трае најдолго 24 часа. Ако во тој рок јавниот обвинител не поднесе предлог за определување притвор, судијата за малолетници ќе донесе решение за пуштање на малолетникот на слобода.

Против решението за краткотраен притвор, малолетникот, неговиот бранител и јавниот обвинител имаат право на жалба до кривичниот совет за малолетници на основниот суд, кој по жалбата одлучува во рок од 24 часа.

Кога е затечен при извршување кривично дело малолетникот - странец чиј идентитет не може да се утврди се определува мерка упатување во одделот за малолетници на прифатниот центар за странци.

Член 110

Притворот се одредува со решение на судијата за малолетници и може да трае најдолго 30 дена.

По образложен предлог на судијата за малолетници, а по претходно прибавено мислење од јавниот обвинител и од центарот, советот за малолетници на основниот суд може од оправдани причини да го продолжи притворот за уште 60 дена.

Ако притворот е одреден само поради утврдување на идентитетот на малолетникот, судијата за малолетници, односно советот за малолетници е должен да донесе решение за неговото укинување веднаш кога ќе се утврди идентитетот.

Судијата за малолетници е должен веднаш по одредувањето на притворот за тоа да ги известува родителите, односно старателот на малолетникот, неговиот бранител и центарот.

Рокот за жалба е три дена од доставувањето на решението за притвор. По жалбата на решението на судијата за малолетници во рок од три дена од нејзиното доставување одлучува кривичниот совет за малолетници на основниот суд, а по жалбата на решението на советот за малолетници на основниот суд, советот за малолетници на апелациониот суд.

Член 111

Во случај на спреченост или отсуство на судијата за малолетници, одлуките поврзани со задржување и притвор ги донесува истражен судија.

Член 112

Во притворот малолетникот се сместува одвоено од полнолетните лица.

На малолетникот треба да му се обезбеди во притворот работна и друга активност што е корисна за неговото воспитување и за отстранување на негативните последици на лишувањето од слобода врз неговата личност.

Судијата за малолетници спрема притворените малолетници ги има истите овластувања што според Законот за кривичната постапка му припаѓаат на истражниот судија во поглед на притворените и е должен најмалку еднаш при краткотрајниот притвор да го посети притворениот малолетник, а ако притворот трае подолго, да го посетува најмалку еднаш на секои десет дена.

Член 113

Ако судијата за малолетници во текот на подготвителната постапка утврди дека постојат причини за запирање на постапката, поради тоа што делото што му се става на товар на малолетникот не е кривично дело, настапила застареност или делото е опфатено со акт на амнестија или помилување, или постојат други околности што го исклучуваат гонењето, или ако нема докази дека малолетникот сторил кривично дело, ќе го известува за тоа јавниот обвинител. Ако јавниот обвинител во рок од осум дена не го известува судијата за малолетници дека се откажува од гонење, судијата за

малолетници ќе побара за запирање на постапката да одлучи советот за малолетници на основниот суд.

Решението на советот за малолетници за запирање на постапката се доставува до јавниот обвинител, до оштетениот и до малолетникот кој веднаш се пушта на слобода ако е во притвор. Против ова решение јавниот обвинител и оштетениот имаат право на жалба до советот за малолетници на апелациониот суд.

Советот за малолетници на основниот суд може да донесе решение за запирање на постапката по службена должност во текот на целата подготвителната постапка.

Член 114

Откако ќе ги испита сите околности што се однесуваат на извршувањето на кривичното дело и на личноста на малолетникот, судијата за малолетници по завршувањето на подготвителната постапка ги доставува списите до надлежниот јавен обвинител кој може во рок од осум дена да бара подготвителната постапка да се дополни, да даде изјава за откажување од натамошно гонење или да стави образложен предлог до советот за малолетници за применување на санкција.

Доколку јавниот обвинител се откаже од гонење, судијата за малолетници донесува решение за запирање на постапката. Примерок од решението се доставува до оштетениот кој може во рок од осум дена од известувањето да стави предлог до кривичниот совет за малолетници за продолжување на постапката.

Ако кривичниот совет за малолетници донесе решение за продолжување на постапката, јавниот обвинител има право на жалба до советот за малолетници на апелациониот суд во рок од осум дена.

Член 115

Предлогот на јавниот обвинител за примена на санкција треба да содржи име и презиме на малолетникот, неговите години на возраст, опис на делото, докази од кои произлегува дека малолетникот го извршил кривичното дело, образложение што треба да содржи оценка на душевната развиеност на малолетникот и предлог спрема малолетникот да се примени санкција.

Член 116

Судијата за малолетници секој месец го известува претседателот на судот кои предмети за малолетници не се завршени и за причините поради кои по одделни предмети постапката се уште е во тек. Претседателот на судот презема соодветни мерки за забрзување на постапката.

3. Постапка пред советот за малолетници

Член 117

По приемот на предлогот на јавниот обвинител, како и кога постапката спрема малолетник се води без предлог на јавниот обвинител, судијата за малолетници кој претседава со советот за малолетници закажува седница на советот или главен претрес, ако е утврдена неспорна фактичка состојба.

Казни и заводски мерки можат да се изречат само по одржан главен претрес. Другите санкции можат да се изречат и на седница на советот.

На седница на советот може да се одлучи да се одржи главен претрес.

За седницата на советот се известуваат и на неа можат да присуствуваат јавниот обвинител, бранителот и претставникот на центарот, малолетникот и неговите родители, односно старателот.

Судијата за малолетници ќе му ја соопшти на малолетникот санкцијата што спрема него е изречена на седница на советот.

Член 118

Кога советот за малолетници одлучува на главен претрес, согласно ќе се применуваат одредбите на Законот за кривичната постапка за подготовките за главен претрес, за раководењето со главниот претрес, за одлагањето и прекинувањето на главниот претрес, за записникот и за текот на главниот претрес, но советот може да отстапи од овие правила ако смета дека нивната примена во конкретниот случај не би била целесообразна.

На главниот претрес ќе се повикаат јавниот обвинител, оштетениот, малолетникот и неговиот бранител, неговите родители, посвоителот, односно старателот и претставник на центарот.

Не доаѓањето на родителите, посвоителот или старателот или на претставникот на центарот не го спречува судот да го одржи главниот претрес. Во случај на отсуство на родителот односно старателот, судот ќе го задолжи бранителот да ги застапува и нивните интереси.

Одредбите на Законот за кривичната постапка за измена и проширување на обвинението ќе се применуваат и во постапката спрема малолетник, со тоа што советот за малолетници е овластен и без предлог на јавниот обвинител да донесе одлука врз основа на фактичката состојба која е изменета на главниот претрес.

Член 119

Во текот на постапката советот за малолетници може да донесе одлука за привремено сместување на малолетникот во согласност со членот 108 од овој закон, да ја укине таквата одлука донесена порано или да одреди притвор во согласност со членот 109-а од овој закон.

Член 120

Судијата за малолетници кој претседава со советот за малолетници е должен да закаже главен претрес или седница на советот во рок од осум дена од денот на приемот на предлогот од јавниот обвинител или од денот на завршувањето на подготвителната постапка, или од денот кога на седница на советот е одлучено да се одржи главен претрес. За секое продолжување на овој рок судијата за малолетници мора да има одобрение од претседателот на судот.

Одлагање или прекинување на главниот претрес се врши само по исклучок. За секое одлагање или прекинување на главниот претрес судијата за малолетници ќе го известат претседателот на судот и ќе ги изнесе причините за одлагањето, односно прекинувањето.

Член 121

Советот за малолетници не е врзан за предлогот на јавниот обвинител при одлучувањето дали спрема малолетникот ќе изрече казна или ќе примени друга санкција.

Советот со решение ќе ја запре постапката во случаите кога според одредбите на Законот за кривична постапка судот донесува пресуда со која обвинението се одбива или со која обвинетиот се ослободува од обвинението, како и кога советот ќе најде дека не е сообразно на малолетникот да му се изрече санкција.

Воспитни мерки и мерки на безбедност советот изрекува со решение, во чија што изрека се наведува само која мерка се изрекува, но малолетникот нема да се огласува за виновен за кривично дело што му се става на товар. Во образложението на решението ќе се наведе описот на делото и околностите што ја оправдуваат примената на изречената мерка.

Пресудата со која на малолетникот му се изрекува казна или алтернативна мерка се донесува во формата на осудителна пресуда предвидена со Законот за кривичната постапка.

Член 122

Судот може малолетникот да го осуди на плаќање на трошоците на постапката и на исполнување на имотно-правните барања на оштетениот во согласност со одредбите на Законот за кривичната постапка, само ако на малолетникот му изрекол казна или алтернативна мерка. Ако спрема малолетникот е применета воспитна мерка, трошоците на постапката паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија, освен кога на малолетникот му е изречена посебна обврска за надоместување на штета (член 38 став 2 алинеја 2).

Член 123

Судијата за малолетници е должен во рок од три дена од денот на објавувањето писмено да ја изготви одлуката.

4. Правни лекови

Член 124

Против решението, односно пресудата со која на малолетникот му е изречена санкција, како и против решението за запирање на постапката од членот 121 став 2 на овој закон, можат да изјават жалба сите лица кои имаат право на жалба против пресудата според одредбите на Законот за кривичната постапка и тоа во рок од осум дена од денот на приемот на решението, односно пресудата. Оштетениот може да изјави жалба само во однос на имотно-правно побарување.

Бранителот, јавниот обвинител, брачниот, односно вонбрачниот другар, роднина по крв во права линија, старателот, братот и сестрата можат да изјават жалба во корист на малолетникот и против неговата волја.

Жалбата против решението со кое се изрекува воспитна мерка која се издржува во установа го задржува извршувањето на решението, ако судот во согласност со родителите, односно старателот на малолетникот и по сослушувањето на малолетникот поинаку не одлучи.

За седницата на советот за малолетници на апелациониот суд ќе се известат малолетникот и неговиот бранител ако тие тоа го бараат.

Член 125

1) Советот за малолетници на апелациониот суд може да ја преиначи првостепената одлука со изрекување на потешка санкција спрема малолетникот, само врз основа на жалбата поднесена од страна на јавниот обвинител.

2) Ако со првостепената одлука не е изречена казна или заводска мерка, советот може таа казна, односно мерка да ја изрече само ако одржи претрес. Малолетнички затвор во подолго траење или потешка заводска мерка од онаа што е изречена со првостепената одлука може да се изрече и на седница на советот.

Член 126

Против одлуката на апелациониот суд за преиначување на првостепената одлука по одржан претрес со која се изрекува казна или заводска наместо воспитна мерка, може да се поднесе жалба до Врховниот суд во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката.

Член 127

Барање за заштита на законитоста може да се подигне согласно со Законот за кривичната постапка.

Член 128

Одредбите на Законот за кривичната постапка за повторување на кривичната постапка завршена со правосилна пресуда согласно ќе се применуваат и врз

повторување на постапката завршена со правосилно решение за примена на воспитна мерка или за запирање на постапката спрема малолетникот.

Глава петнаесетта

Прекршочна постапка

Член 129

Прекршочна постапка спрема малолетникот може да се поведе пред судијата за малолетници само ако случајот не е разрешен во претходната постапка на посредување со малолетни сторители на прекршоци, определена со Законот за прекршоците. Прекршочната постапка ја води и одлуките ги донесува судијата за малолетници, на надлежниот суд на чие што подрачје малолетникот има живеалиште или престојувалиште.

Кога малолетникот учествувал во извршувањето на прекршок со полнолетно лице, постапката спрема малолетникот се раздвојува и се води според одредбите на овој закон.

Член 130

Во прекршочната постапка родителите, односно старателот, како и центарот имаат право да се запознаат со текот на постапката, да учествуваат во сите дејствија што ги презема судијата за малолетници, да даваат предлози и да укажуваат на фактите што се однесуваат на личноста и приликите во кој живее и се развива малолетникот, а се од важност за донесување на правилна одлука.

Член 131

Судијата за малолетници со решение ќе ја запре постапката кога ќе утврди дека малолетникот во времето на извршување на прекршокот не наполнил 14 години и за тоа ќе ги извести родителите, односно, старателот на малолетникот и центарот.

Решение за запирање на постапката судијата за малолетници ќе донесе и кога ќе оцени дека дејствието што му се става на товар на малолетникот не е прекршок, постојат околности што го исклучуваат гонењето за прекршок определен со Законот за прекршоците, или дека нема доволно докази дека малолетникот сторил прекршок, како и во случајот кога подносителот на барањето за поведување прекршочна постапка се откажал од барањето.

Против решението од ставот 2 на овој член подносителот на барањето за поведување прекршочна постапка има право на жалба до советот за малолетници на апелациониот суд.

Член 132

За секое барање за спроведување прекршочна постапка судијата за малолетници ќе побара мислење од центарот. Мислењето на центарот покрај околностите на случајот и податоците за личноста на малолетникот и за неговото семејство треба да содржи и образложен предлог за натамошното постапување и изрекувањето на санкција.

Судијата за малолетници врз основа на мислењето на центарот може да одлучи да не се поведе прекршочна постапка и со решение да го отфрли барањето за поведување таква постапка, ако оцени дека не е целисходно водење на постапката со оглед на природата на прекршокот и околностите под кои е сторен, поранешниот живот на малолетникот и неговите лични прилики. За решението судијата за малолетници ќе го извести малолетникот, неговите родители, односно старателот, подносителот на барањето и центарот.

Против решението од ставот 2 на овој член подносителот на барањето за прекршочна постапка има право на жалба до советот за малолетници на апелациониот суд.

Член 133

Ако се исполнети условите за водење на прекршочна постапка, судијата за малолетници го повикува малолетникот преку родителите, односно старателот.

По сослушувањето на малолетникот судијата за малолетници може да одреди и други дејствија заради разјаснување на случајот определени со Законот за прекршоците.

Член 134

По преземањето на потребните дејствија и обезбедувањето и оцената на доказите предложени од страна на подносителот на барањето за прекршочна постапка, судијата за малолетници со решение ќе ја запре постапката, ако оцени дека се исполнети условите од членот 131 на овој закон.

Прекршочната постапка спрема малолетникот завршува со решение со кое на малолетникот му се изрекува воспитна мерка или глоба.

Со решението за изрекување воспитна мерка малолетникот се задолжува да ги плати трошоците за прекршочната постапка и да го исполни утврденото имотно-правно барање на оштетениот.

Член 135

Против решението за запирање на постапката жалба до советот за малолетници на апелациониот суд може да изјави подносителот на барањето за прекршочна постапка.

Против решението за изрекување на санкција, жалба можат да изјават подносителот на барањето за поведување прекршочна постапка, малолетникот и неговиот бранител, како и родителите, односно старателот, братот, сестрата или хранителот на малолетникот кои можат да изјават жалба во негова корист и спротивно на неговата волја.

Советот за малолетници на апелациониот суд по жалбата решава на седница, без повикување на странките и може да донесе решение со кое се потврдува или укинува првостепеното решение, или со кое првостепеното решение во делот на санкцијата се изменува со изрекување на поблага санкција.

Член 136

Во прекршочната постапка малолетникот може да ги користи вонредните правни средства барање за повторување на прекршочната постапка и барање за заштита на законитоста.

Петти дел

ЗАШТИТА НА МАЛОЛЕТНИЦИ ЖРТВИ НА КРИ-ВИЧНИ ДЕЛА

Глава шеснаесетта

Заштита на малолетникот како оштетен или сведок во кривичната постапка

Член 137

Во постапката што се води за кривични дела во кои малолетникот се јавува како жртва, судовите, јавните обвинители и службените лица на Министерството за внатрешни работи можат да постапуваат само доколку поседуваат соодветно образование, посебни знаења и искуство од областа на правата за детето и за кривично-правната заштита на малолетниците.

Член 138

За сите кривични дела од Кривичниот законик во кои според законските обележја на делото малолетник се јавува како жртва на делото, судот и другите органи

што учествуваат во постапката се должни да преземаат мерки за помош и заштита и да постапуваат на начин на кој ќе се избегнат можните штетни последици за неговата личност и развој.

Постапката за кривичните дела од ставот 1 на овој член, во која малолетникот е жртва, е итна.

Судот ќе ја исклучи јавноста од делот на постапката во кој се сослушува малолетникот или се изведуваат процесни дејствија со кои може да се нанесе штета на неговата личност и неговиот развој.

Малолетникот жртва може да биде сослушан како сведок само ако тоа не влијае штетно врз неговиот психофизички развој. Малолетник може да биде сослушан најмногу два пати во својство на сведок, а по исклучок трет пат ако тоа го бараат посебните околности на предметот.

При сослушување на малолетникот како сведок или оштетен, судот е должен да води сметка за личните својства и карактеристики на малолетникот, за заштита на неговите интереси и за неговиот правилен развој.

Сослушувањето на малолетникот, во зависност од неговата возраст и развиеност, се врши во присуство на психолог, педагог или друго стручно лице.

Ако оцени дека е потребно тоа, со оглед на особеностите на кривичното дело и својствата на личноста на малолетникот, судијата ќе нареди сослушување по пат на употреба на технички средства за пренос на слика и звук. Сослушувањето се спроведува без присуство на странките и другите учесници во постапката, во посебна просторија и прашањата се поставуваат со посредство на педагог, психолог или друго стручно лице.

Кога малолетникот е сослушан во согласност со ставот 7 од овој член, на главниот претрес ќе се прочита записникот за неговата изјава, односно ќе се пушти снимка од сослушувањето.

Член 139

Ако како сведок се сослушува малолетник жртва, кој поради природата на кривичното дело, последиците или други околности е посебно чувствителен, односно се наоѓа во посебно тешка душевна состојба, судијата оценува дали има потреба од соочување меѓу малолетникот и обвинетиот.

Член 140

Малолетникот жртва мора да има полномошник од првото сослушување како и во текот на целата постапка.

Трошоците и наградата на адвокатот за преземените дејствија при застапувањето на малолетници пред центарот, во Министерството за внатрешни работи, јавното обвинителство и судот, ќе се исплаќаат согласно со одредбите од овој закон.

Адвокатот поставен од претседателот на судот е должен да следи специјализирана обука за малолетничко престапништво од најмалку пет дена во текот на годината во земјата или во странство.

Член 141

Заради обесштетување на малолетник кој е жртва или оштетен со кривични дела на насилство и на други акти на индивидуално или групно насилство, се издвојуваат средства во рамките на буџетот на Министерството за правда.

Министерот за правда, по претходно прибавено мислење од Државниот совет за превенција на малолетничко престапништво, донесува Програма со која ги планира средствата од ставот 1 на овој член.

Административно-техничките работи за исплатата на средствата од ставот 1 на

овој член ги врши Министерството за правда.

Член 142

Малолетникот за кој со правосилна судска одлука е утврдено дека е жртва, односно оштетен со кривично дело или прекршок со елементи на насилство, и на кого му е признато имотно-правното барање може да поднесе барање за обесштетување од средствата од членот 141 став 1 од овој закон до надлежниот суд, кога имотно-правното побарување не може поради фактички или правни пречки да се изврши од имотот на сторителот на кривичното дело или другиот акт на насилство и кога од правосилноста на одлуката за имотно-правното побарување изминале повеќе од шест месеца.

Покрај малолетникот, барањето од ставот 1 на овој член може да го поднесат неговите родители, односно старателот.

Судот ќе донесе решение за обесштетување во износот на досуденото имотно-правно побарување, без зголемување по основ на камати или други дополнителни трошоци околу извршувањето на побарувањето. Ако судот го одбие барањето, малолетникот - жртва има право на жалба до апелациониот суд во рок од осум дена од денот на приемот на решението за одбивање. Одлуката на апелациониот суд е конечна.

Конечното решение за исплата на обесштетувањето судот го доставува до Министерството за правда, кое ја извршува исплатата.

За извршената исплата Министерството за правда го известува судот кој го донел решението, најдоцна еден месец од извршената исплата.

Ако обесштетувањето е исплатено од средствата од членот 141 став 1 на овој закон, судот го доставува решението за обесштетување до Државниот правобранител заради поведување на постапка за присилно извршување на исплатеното обесштетување од имотот на сторителот. Против ова решение не е дозволена жалба, а тоа ќе се изврши согласно со одредбите на Законот за извршување.

Член 143

Заштитата на малолетниците како сведоци во кривичната постапка се обезбедува согласно со одредбите на Законот за кривичната постапка и Законот за заштита на сведоците.

По потреба судот ќе нареди примена на посебни мерки за заштита на психофизичкиот интегритет на малолетникот.

Шести дел

ПРЕВЕНЦИЈА НА МАЛОЛЕТНИЧКОТО ПРЕСТАПНИШТВО

Глава седумнаесетта

Државен совет и општински совети за превенција

Член 144

Се основа Државен совет за превенција на малолетничко престапништво (во натамошниот текст: Државниот совет).

Државниот совет е самостоен и независен во вршењето на работите определени со овој закон.

Државниот совет е составен од 15 члена кои ги избира Собранието на Република Македонија со мандат од пет години, со право на повторен избор, од кои:

-седум члена на Државниот совет ги предлага министерот за правда и се претставници од Министерството за правда, Министерството за труд и социјална

политика, Министерството за образование и наука, Министерството за внатрешни работи, Јавното обвинителство на Република Македонија, Врховниот суд на Република Македонија и Адвокатската комора на Република Македонија и

-осум члена на Државниот совет се избираат по пат на јавен оглас, од редот на истакнати научни и стручни работници кои работат на заштитата на интересите на малолетниците од кои еден претставник е од редот на невладините организации за заштита на децата.

Државниот совет има седиште во Скопје и во односите со другите органи и лица настапува со свое лого што го утврдува Државниот совет.

При изборот на членовите на Државниот совет ќе се запази соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници.

Во работата на Државниот совет учествува и претставник од Народниот правобранител.

Од редот на избраните членови Државниот совет избира претседател со мандат од две години, со право на повторен избор.

Мандатот на член на Државниот совет престанува пред истекот на времето за кое е избран:

- по лично барање,

- поради смрт,

- ако Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија утврди предлог за разрешување на член на Државниот совет поради неоправдано отсуство на три седници едноподруго или повеќе од пет седници во текот на годината, врз основа на предлогот што го донел Државниот совет со мнозинство гласови и

- ако трајно ја загуби способноста за вршење на функцијата.

Исполнувањето на условите од ставот 8 на овој член ги утврдува Државниот совет со мнозинство гласови од вкупниот број членови и поднесува иницијатива за престанок на мандатот до Собранието на Република Македонија.

Ако на член на Државниот совет му престане функцијата пред истекот на мандатот, согласно со ставот 8 на овој член, во рок од три месеци се избира член на Државниот совет, согласно со одредбите на овој член.

Член 144-а

Органите на државната управа, судовите, јавните обвинителства, како и правни лица што вршат јавни овластувања во областа на образованието, воспитувањето и заштитата на малолетниците се должни да соработуваат со Државниот совет во остварувањето на неговите функции.

Член 145

Државниот совет ги има следниве надлежности:

-донесува Национална стратегија за превенција на малолетничкото престапништво;

-донесува годишни програми и планови за остварување на програмата;

-донесува Деловник за својата работа;

-предлага средства во предлогот на буџетската пресметка на Министерството за правда потребни за неговата работа;

-дава иницијативи за подобрување на законските решенија и мислења за предлози на закони од значење за заштитата на правата на малолетниците и спречувањето на малолетничкото престапништво;

-покренува иницијативи за пошироко запознавање на граѓаните со правата на

малолетниците и расправи за здраво семејство, за заштита на малолетниците од наркоманија, алкохолизам и други болести на зависност, за проблемите на образованието и воспитувањето, за односот на средствата за јавно информирање и за другите фактори кои влијаат врз спречувањето на малолетничкото престапништво;

-иницира истражувања и студии за проблемите на малолетничкото престапништво;

-соработува со меѓународни организации и тела, ангажирани во заштитата на правата на детето и спречувањето на малолетничкото престапништво;

-подготвува годишни извештаи за својата работа и за состојбите во областа на правата на детето и малолетничкото престапништво што ги доставува до Собранието и Владата на Република Македонија, Судскиот совет и Врховниот суд на Република Македонија, кои се должни да ги разгледаат и да преземат соодветни мерки и активности, согласно со своите надлежности и

-дава мислење на Програмата од членот 141 став 2 на овој закон.

Член 146

Административните работи на Државниот совет ги врши Министерството за правда.

Средства за остварување на програмата, како и работата на Државниот совет се обезбедуваат во рамките на финансиските средства од Буџетот на Министерството за правда.

Членовите на Државниот совет кои се од внатрешноста на Република Македонија, односно надвор од градот Скопје имаат право на соодветен надоместок на патните трошоци.

Членовите на Државниот совет имаат право на месечен надоместок за работењето во советот во висина на 20 проценти од една просечна бруто плата исплатена по работник на ниво на Република Македонија.

Член 147

Советите на општините и на градот Скопје именуваат општински совети за превенција на малолетничкото престапништво (во натамошниот текст: општински совет).

Членови на општинскиот совет се претставници на подрачните единици на Министерството за внатрешни работи, Министерството за труд и социјална политика, центрите за социјална работа, претставници на советот на родители во основните и средните училишта, Унијата на средношколци, Адвокатската комора, здруженија на граѓани и фондации, јавниот обвинител кој работи на областа на малолетничката деликвенција и судијата за малолетници од судовите од општа надлежност или судија кој ќе го определи претседателот на судот.

Советите на општините и на градот Скопје ќе го утврдат бројот на членови на општинските совети, во зависност од големината, развиеноста и потребите на општината, како и обемот на малолетничкото престапништво.

Членовите се именуваат за време од пет години, со право на повторен избор.

Од редот на членовите на општинскиот совет се избира претседател со мандат од две години, со право на повторно именување.

Член 148

Општинските совети донесуваат годишни програми за својата работа што ја усвојуваат советите на општините и Советот на градот Скопје, деловник за својата работа, на подрачјето на општината и градот Скопје вршат работи за следење на состојбите, покренуваат иницијативи за нивното подобрување и развиваат програми за вклучување на локалната заедница во превенција на малолетничкото престапништво и

третманот на малолетните сторители на кривични дела и прекршоци.

За својата работа општинските совети најмалку еднаш годишно го известуваат советот на општината, односно градот Скопје и Државниот совет за превенција на малолетничкото престапништво.

Програмата на општинските совети од ставот 1 на овој член се финансира врз основа на финансиски план од буџетот на општината, односно градот Скопје и од други средства.

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 149

Подзаконските акти од членовите 18,19 и и 25 на овој закон се донесуваат во рок од еден месец од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 150

Од денот на започнувањето со примената на овој закон престануваат да важат одредбите од членовите 70 до 96 на Кривичниот законик ("Службен весник на Република Македонија" број 37/96, 80/99, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006 и 73/2006).

Член 151

Одредбите од членовите 141, 142 и 146 став 4 на овој закон ќе отпочнат да се применуваат од 1 јануари 2012 година.